T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUMLARI İLE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Eyüp ÖZER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Çağdaş CAZ

AĞUSTOS – 2025

YOZGAT

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUMLARI İLE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Eyüp ÖZER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Çağdaş CAZ

AĞUSTOS – 2025

YOZGAT

	YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ **LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ** **LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU**

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Eyüp ÖZER'in hazırladığı "**Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumları İle Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 22/08/2025 Cuma günü saat 15:00'da yapılmış, tezin onayına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK
Jüri Üyesi (Danışman)	: Prof. Dr. Çağdaş CAZ
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. Ömer Faruk YAZICI

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ……../……../….. tarih ve …… sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

…...../……../.....

Prof. Dr. Ümit BUDAK
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

KYT-FRM-110/00

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Eyüp ÖZER

22/08/2025

ÖNSÖZ

Tez yazım sürecinde beni yönlendiren, yardım eden ve çalışmanın her aşamasında bana yardımcı olan danışmanım sayın Prof. Dr. Çağdaş CAZ'a, eğitim hayatım boyunca bana yardım eden, beni yönlendiren öğretmenlerime ve her zaman bana büyük destek olan aileme teşekkür ederim.

Eyüp ÖZER

22/08/2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUMLARI İLE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EYÜP ÖZER

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ÇAĞDAŞ CAZ

Beden eğitimi dersi ile sportmenlik kavramlarının her yaş grubundan bireylere sağladığı katkılar büyüktür. Bu katkılar hem fiziksel hem de zihinsel ve sosyal açılardan olabilmektedir. Bu düşüncelere istinaden mevcut çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu, basit örnekleme yöntemiyle belirlenen toplam 279 (149 kadın, 130 erkek) ortaöğretim öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada, "Kişisel Bilgi Formu, "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği" ile "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin hem beden eğitimi dersi hem de sportmenlik davranışlarını değerlendirmek için t-testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Ayrıca ölçekler arasındaki ilişki, Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) testiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgusu t-testi sonuçlarına göre, cinsiyet ile beden eğitimi dersi tutum ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir. Ancak, öğrencilerin derslerde sportmence davranış sergileme durumları incelenmiş hem beden eğitimi dersi tutumları hem de beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. YEM analizi sonuçlarına göre ise, OÖBDTÖ ile BEDSDÖ arasındaki yol kat sayısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak, beden eğitimi dersine karşı tutum, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını anlamlı şekilde yordamaktadır diyebiliriz.

2025, xii + 79 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Dersi, Ortaokul, Sportmenlik

ABSTRACT

MASTER THESIS

INVESTIGATION OF THE EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL STUDENTS' PHYSICAL EDUCATION COURSE ATTITUDES AND SPORTSMANSHIP BEHAVIORS

EYÜP ÖZER

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY
INSTITUTE OF GRADUATE EDUCATION
DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. ÇAĞDAŞ CAZ

The benefits of physical education and sportsmanship for individuals of all ages are significant. These benefits can be physical, mental, and social. Based on these considerations, the purpose of the current study was to examine the relationship between middle school students' attitudes toward physical education and sportsmanship behaviors. A correlational screening model was used in this study. The study group consisted of 279 high school students (149 female, 130 male), selected through simple sampling. The study used the "Personal Information Form," the "Physical Education Class Attitude Scale for Secondary School Students," and the "Physical Education Class Sportsmanship Behavior Scale." T-tests and ANOVAs were used to evaluate students' physical education class and sportsmanship behaviors. The relationship between the scales was also evaluated using the Structural Equation Model (SEM). According to the t-test results, no significant differences were found between gender and physical education class attitudes and sportsmanship behaviors. However, when students' sportsmanship behaviors were examined during classes, significant differences were found in both physical education class attitudes and sportsmanship behaviors. According to the SEM analysis results, the path coefficient between the PSAS and the BEDSSAS was found to be statistically significant. In conclusion, we can say that attitude towards physical education class significantly predicts sportsmanship behaviors in physical education class.

2025, xii + 79 Page

Keyword: Physical Education Class, Middle School, Sportsmanship

İÇİNDEKİLER

Sayfa

LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU ii

TEZ BEYANI iii

ÖNSÖZ iv

ÖZET v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

TABLOLAR LİSTESİ x

ŞEKİLLER LİSTESİ xi

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ xii

1. GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Amacı 2

1.2. Araştırmanın Problemi 2

1.3. Araştırmanın Önemi 2

1.3. Araştırmanın Sayıltıları 3

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 3

2. GENEL BİLGİLER 4

2.1. Tutum 4

2.2. Tutum Kuramları 5

2.2.1. Öğrenme Kuramları 5

2.2.2. İşlevsel Kuramlar 5

2.2.3. Atıf Kuramları 5

2.2.4. Sosyal Yargı Kuramı 5

2.3. Tutumların Oluşmasını Etkileyen Faktörler 6

2.4. Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumlar 6

2.5. Eğitim.....7
2.5.1. Eğitimin Önemi ve Amacı.....9
2.5.2. Eğitim Süreci.....9
2.6. Spor Kavramı.....9
2.6.1. Sporun Önemi.....11
2.6.2. Sporun İşlevi ve Yararları.....12
2.7. Sportmenlik.....13
2.7.1. Sportmenliğin Tarihsel Gelişimi.....15
2.7.2. Türkiye'de Sportmenlik Gelişimi.....17
2.7.3. Sportmenliğe Aykırı Davranışlar.....18
2.7.3.1. Hile ve Aldatma.....19
2.7.3.2. Şiddet.....19
2.7.3.3. Küfür.....20
2.7.3.4. Şike.....21
2.7.3.5. Doping.....21
2.8. Beden Eğitimi ve Spor.....21
2.8.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi.....23
2.8.2. Beden Eğitimi ve Sporun Gelişime Etkisi.....24
2.8.3. Çocuğun Gelişiminde Beden Eğitimi ve Sporun Yeri.....24
2.8.3.1. Fiziksel Gelişimdeki Etkileri.....25
2.8.3.2. Zihinsel Gelişimdeki Etkileri.....25
2.8.4. Ortaokullarda Beden Eğitimi ve Spor Dersi.....26
2.8.4.1. Ortaokullarda Beden Eğitimi ve Spor Dersi Ders Programı.....27
2.8.4.2. Ortaokulda Beden Eğitimi Dersi Uygulamaları.....28
2.8.4.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları.....29
2.8.4.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları.....30

2.8.4.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öğretim Programının Alana Özgü Becerileri....31
2.8.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik....33
2.9. İlgili Araştırmalar....35
2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar....35
2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar....39
3. MATERYAL VE METOT....42
3.1. Araştırmanın Modeli....42
3.2. Araştırma Grubu....42
3.3. Verilerin Toplanması....43
3.3.1. Veri Toplama Araçları....43
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu....43
3.3.2.1. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği (OÖBDTÖ)....43
3.3.2.2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)....43
3.3.3. Veri Toplama Süreci....44
3.4. Verilerin Analizi....44
4. BULGULAR....46
5. TARTIŞMA VE SONUÇ....51
6. ÖNERİLER....58
7. KAYNAKLAR....59
EKLER....71

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo **Sayfa**

Tablo 3.1. Katılımcılara ait demografik bilgiler (n=279).....42

Tablo 4.1. Ölçek puan dağılımları (n=279) 46

Tablo 4.2. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması 46

Tablo 4.3. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının sınıf değişkenine göre karşılaştırılması ...47

Tablo 4.4. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının sportmenlik kavramı hakkında bilgi sahibi olup olmama değişkenine göre karşılaştırılması 47

Tablo 4.5. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının branş değişkenine göre karşılaştırılması..48

Tablo 4.6. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının derste sportmence davranma durumlarına göre karşılaştırılması.....48

Tablo 4.7. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ ölçüm modelinin test edilmesi.....48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 2.1. Sporun işlevi 12
Şekil 2.2. Sportmenlik dışı davranışlar 19
Şekil 2.3. Spor ahlakı ve değerleri ile ilgili kazanımlar 34
Şekil 2.4. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ arasındaki yapısal eşitlik modeli 50

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	**Açıklamalar**
OÖBDTÖ	**:** Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği
BEDSDÖ	**:** Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin toplumsallaşmasında, girişimci bir bilince sahip olmasında, ulusun tarihsel mirasının kazanılmasında, siyasi ve kültürel bağları sağlıklı bir şekilde edinmesinde önemlidir. Ayrıca toplumsal uyum anlamında bireylerin suç oranını düşürme, demokratikleşme, sağlığını koruma gibi sosyal faydalarıyla bireylerin yaşantılarında daha sağlam adımlarla ilerlemelerinde önemli rol oynamaktadır (Aydoğan, 2022).

Beden eğitimi dersi öğrencilerin sosyal ve ahlaki gelişimine katkısıyla bilinen ve eğitim tarihinde oldukça uzun bir geçmişe sahip olan bir disiplindir. Beden eğitimi dersi, okul programları içerisinde psikomotor beceri öğretiminin ön planda olduğu bir ders olarak değerlendirilse de ders etkinlikleri ve program kazanımları incelendiğinde öğrencilerin sosyal gelişimlerini destekleyici ve geliştirici yönünün de oldukça önemli olduğu görülmektedir. Son yıllarda hem ülkemizde hem de birçok ülkede beden eğitimi dersinin bu özelliğinin beden eğitimi dersi öğretim programlarına da yansıdığı söylemektedir. Ülkemizde halen uygulanmakta olan ortaokul beden eğitimi dersi öğretim programının öğrenme alanlarından birisi "sosyal beceriler" olarak tanımlanmış, içeriği de "etik-adil oyun-kurallara uyma, sosyal sorumluluk, bireysel sorumluluk, başkalarına ve farklılıklara saygı" şeklinde oluşturulmuştur (Karatas, 2019).

Öğrencilerin bütünsel olarak gelişimlerine katkı yapan, dengeli ve sağlıklı kişilik geliştirilmeye katkı sağlayarak, eğitim-öğretim ortamındaki tüm derslerin tamamlayıcısı konumundadır. Bireyi bilişsel, duyuşsal ve fiziksel olarak yaşama hazırlayan beden eğitimi ve spor dersinin gelişim süreçleri dikkate alınarak zamanında ve uzman kişiler tarafından verilmesi çok önemlidir. Bu dersin başarılı bir şekilde organizasyonun yapılmasında beden eğitimi öğretmeninin önemli rolü bulunmaktadır. Aynı zamanda öğrencinin okula, beden eğitimi ve spor dersine, beden eğitimi ve spor öğretmenine karşı duygusal yönden bağlı olabileceği duygulara ihtiyacı vardır. Bu duygu onu eğitim öğretim hayatı boyunca güdüleyebilmelidir (Birsen, 2022).

Spor, gençlerin fiziksel sağlığını, psikolojik ve sosyal gelişimlerine de önemli destek sunan bir faaliyettir. Özellikle ortaöğretim dönemindeki yaş grubundaki bireyler, spor etkinliklerinde sergiledikleri davranışlar aracılığıyla değerlerini ve toplumsal sorumluluklarını biçimlendirmektedir. Bu bağlamda, ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik davranışlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, gençlerin spor etkinliklerindeki tutumlarının ve davranışlarının anlaşılmasını sağlayacak önemli bir

araştırma alanını oluşturmaktadır (Baş ve Altun, 2020). Sportmenlik ise sporun temel değerlerinden biridir ve bireylerin etik, dürüstlük ve saygı gibi değerleri içselleştirmesini sağlamaktadır. Bireylerin spor etkinliklerinde gösterdikleri sportmenlik davranışları, onların karakter gelişimlerine ve topluma entegrasyon sürecine büyük ölçüde tesir etmektedir. Spor aktivitelerinde centilmenlik, adil rekabet ve saygı gibi değerlerin ön plana çıkması, bireylerin sosyal becerilerini geliştirmelerini ve toplum içinde pozitif etkiler sağlamalarını teşvik etmektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik davranışlarını etkileyen çeşitli değişkenler mevcuttur. Cinsiyet, yaş, spor yapma alışkanlığı, ebeveyn tutumu, sosyoekonomik durum ve akademik başarı gibi faktörler bunlar arasında yer almaktadır (Alıncak vd., 2022).

1.1. Araştırmanın Amacı

Mevcut çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Ayrıca, beden eğitiminin öğrencilerin sosyal gelişimine ve etik değerlerin aşılanmasına katkı sağlayacak spesifik bilgiler elde etmek amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Gelişen teknolojiye bağlı olarak artan hareketsiz yaşamın önüne geçilebilmesi için beden eğitimi dersi gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Hareketsiz yaşam arttıkça sağlık problemleri de artmaktadır. Bu sebeple beden eğitimi ve spor ders sayısı ve niteliğinin arttırılması, sağlıklı bir toplum yapısı için önemlidir. Ayrıca, sportif ortamlarda sıklıkla karşılaşılan sportmence davranışların kazanılması da önem arz etmektedir. Bu düşüncelere istinaden mevcut çalışmadan elde edilecek sonuçlar ile öğrencilerin hem beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları hem de sportmenlik davranışları belirlenmiş olacak, tavsiye ve öneriler oluşturulacaktır. Bu sayede gelişim çağında olan ortaokul öğrencilerinin daha sağlıklı bir geleceğe adım atmalarına katkı sunulmuş olacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Gelişim çağında olan ortaokul öğrencileri için beden eğitimi ve spor dersi ve bu derse bağlı olarak sportmenlik davranışı kazanmaları önemli görülmektedir. Egzersiz veya beden eğitimi gibi kavramların benimsenmesi çocuklara hem olumlu davranış kazandıracak hem de kendisine ve topluma faydalı birer birey olacaklardır. Bu olumlu davranışlardan biri de sportmenlik kavramıdır. Bu bireyler sportmenlik kavramının önemini benimsemeleri ile beraber hem sportif ortamlarda hem de gündelik hayatta birçok olumlu kazanım ve

davranış elde etmiş olacaklardır. Beden eğitimi ve spor ile bireylerin psikomotor, duygusal, sosyal vb. birçok alandaki gelişmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Beden eğitimi ve sporun önemini kavrayan çocuklar, kişisel ve akademik gelişimlerinde başarılı olabilmektedirler. Bu düşünceden yola çıkarak mevcut çalışma, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının iyileştirilmesi ve sportmenlik konusunda farkındalık uyandırılması açısından önemli görülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sayıltıları

-Seçilen örneklemin, evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

-Çalışmaya katılan öğrencilerin soruları içtenlikle ve objektif olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

-Mevcut araştırmada veri toplama aracı olarak; ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeğinin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

-Ulaşılan bulgular 2024-2025 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

-Araştırma Yozgat il merkezinde bulunan ve devlet bünyesinde eğitim öğretim faaliyetini sürdüren ortaokullar ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Tutum

Tutum, bireyin davranışlarında doğrudan gözlenemeyen, ancak fark edilebilecek davranış kalıplarına dönüşebilen eğilimlerdir. Bireyin kararlarına ve davranışlarına yön veren inançlar bütünüdür. Tutum, olumlu ya da olumsuz duyguya dayanan bir hazır olma halidir. Öğrencilerdeki olumlu ya da olumsuz bu davranış eğilimleri, kimi zaman okula, kimi zaman derse ya da öğretmene karşı olmaktadır (Gökhan vd., 2022).

Tutum kavramı, bir bireyin çevresindeki çeşitli olgulara veya nesnelere tepki verme eğilimini ifade etmektedir. Özünde tutum, bir kişinin deneyimleri, bilgisi, duyguları ve motivasyonları tarafından şekillendirilen bir durum, olay veya olguyla karşılaştığında beklenen davranışını kapsamaktadır. Bir bireyin belirli bir duruma yanıt olarak olumlu veya olumsuz duygularını ve düşüncelerini ortaya koyan bakış açısını yansıtmaktadır. Bireyler, olumlu algıladıkları durumlarla olumlu bir şekilde etkileşime girme olasılıkları daha yüksekken, olumsuz gördükleri durumlardan genellikle kaçınmaktadır. Tutumlar, bir bireyin düşüncelerini, hislerini ve eylemlerini tutarlı bir şekilde hizalamaya yaramaktadır (Demirutku, 2019).

Tutumlar doğrudan gözlemlenemeyen nitelikler olduğundan, bunlara ilişkin iç görüler bir bireyin gözlemlenebilir eylemlerinden çıkarımlar yapılarak elde edilmektedir. Belirli bir davranışta bulunma eğilimi yoğunlaştıkça, bu tutumun davranışla sonuçlanma olasılığı da benzer şekilde artmaktadır. Tüm bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerin birbirleriyle uyumlu olmasının gerekli olmadığını ileri sürmüştür (Demirhan, 2019). Bu tür durumların tutumlar ve çevresel faktörler arasındaki etkileşimin davranışı şekillendirmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Karatekin ve Sönmez, 2019).

Tutumlar, davranışların ortaya çıkmasında ve evriminde önemli bir rol oynamaktadır. Bir tutum, tarafsız bir tutumdan olumlu veya olumsuz bir tutuma kaymaktadır. Bu nedenle, bir konu hakkında önceden bir yönelimi olmayan bir bireyde bir görüş geliştirmek nispeten daha basittir. Mevcut bir tutumun yoğunluğunu artırmak bazı zorluklar sunarken, yerleşik bir tutumu değiştirmek önemli ölçüde daha zordur, çünkü bireyler genellikle yerleşik görüşlerini değiştirmeye direnmektedir. Dahası, düşük öz saygıya sahip bireyler, kendi görüş ve fikirlerini küçümseme eğiliminde oldukları için tutumlarını ayarlamayı daha kolay bulmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2020).

Öğrencilerin başarısını etkileyen tutumları değerlendirmek için zihinsel, duygusal ve psikomotor davranışların da değerlendirilmesi önerilmektedir. Tutumları ölçmek için davranışsal gözlem, kendini ifade etme, görüşmeler, derecelendirme ölçekleri ve görsellere dayalı anlatılar oluşturma gibi çeşitli yöntemler kullanılmaktadır (Girgeç, 2022).

2.2. Tutum Kuramları

2.2.1. Öğrenme Kuramları

Öğrenme prensiplerinin uygulanması, tutumların geliştirilmesini ve değiştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Özellikle etkili iletişimle birlikte kullanıldığında, uyarıcı, tepki, pekiştirici ve genelleme dâhil olmak üzere öğrenme kavramlarının başarılı bir şekilde uygulanması, tutumda bir dönüşüme yol açmaktadır. Dolayısıyla yeni bir tutumun edinilmesi, önceki zihniyetin yerini alan olumlu pekiştirme yoluyla elde edilmektedir. (Atik ve Güçlüöver, 2020).

2.2.2. İşlevsel Kuramlar

Mevcut kuram, değerlerin iki temel işlevi yerine getirdiği varsayımına dayanmaktadır: eylemleri yönlendirmek ve ihtiyaçları ifade etmektedir. Eylemleri yönlendirme işlevi göz önünde bulundurulduğunda, değerler kişisel ve sosyal gruplara ayrılmaktadır. Bu işlev, değerlerin kişisel, merkezi ve sosyal olmak üzere üç kategoriye daha ayrıldığı bir hedefler çerçevesi oluşturmaktadır. İkinci boyut, değerleri insan ihtiyaçlarının yansımaları olarak ele alan "ihtiyaç düzeyi" ile ilgilidir (Braga vd., 2015).

2.2.3. Atıf Kuramları

Atıf kuramları, bireylerin atıfları formüle etme biçimini, özellikle de örgütlü eğilimleri, ilişkileri ve ilgi alanlarıyla ilgili olarak incelemektedir. Atıf süreci, bağlama bağlı olarak tutumların geliştirilmesine, tutumlarda değişikliklere veya mevcut tutumların güçlendirilmesine yol açmaktadır. Bu konu iki kategoride analiz edilir: içsel atıf ve dışsal atıftır. İçsel atıf, bir kişinin davranışının nedenleri bireysel özelliklere bağlandığında ortaya çıkarken, dışsal atıf bir kişinin davranışsal nedenlerini bireyin ötesindeki dış etkenlere atfetmeyi içermektedir (Aslan, 2018).

2.2.4. Sosyal Yargı Kuramı

Kişinin farklı olan fikirleri reddetmesi, benimsenen bir tutuma bağlı olduğu öne sürülmektedir. Özünde, benzetme mekanizması aracılığıyla, bireyler bu farklı görüşleri gerçekte olduklarından daha çok kendi inançlarıyla uyumlu olarak algılama eğilimlidirler

ve bu da karar aşamasında bazen ret ya da onay vermelerine yol açmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2020).

2.3. Tutumların Oluşmasını Etkileyen Faktörler

Erken çocukluk döneminde karşılaşılan olaylar veya deneyimler, bir bireyin tutumlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu deneyimler, davranışı şekillendirmede son derece önemlidir. Düşünceler, eksik veya yanlış bilgilerden kaynaklandığında ve temelsiz inançlara yol açtığında olumsuz tutumlar olarak kabul edilmektedir. Benzer şekilde, önyargılar kanıt veya doğrulamadan yoksun düşüncelerden oluşmaktadır. Her kişi, toplumsal konumuna karşılık gelen belirli tutumlar ve davranışlar sergilemektedir (Girgeç, 2022).

Birey, zamanla grubun tutumlarını benimseyebilir ve kendi davranışlarını da buna göre düzenlemektedir. Bireyin öz kavramı, kimliği, özlemleri ve çevresinin algıları hakkındaki farkındalığını kapsamaktadır. Sonuç olarak bu farkındalık, bireyin tutumlarını değiştirmesini ve davranışlarını etkilemesini sağlar. Bireyler sürekli olarak bilgi ve beceri zenginliği toplamaktadır. Bu bilgi ve beceri seti, bilişsel ve entelektüel bileşenlerin temeli olarak hizmet eder ve nihayetinde alışkanlıklara dönüşmektedir. Bu bileşenlerdeki değişiklikler tutumlarda kaymalara yol açmaktadır (Keskin, 2015).

2.4. Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumlar

Öğrenme ve deneyimlerimiz neticesinde tutum kavramı, bir objeyle ilişkilendirilen tutarlı olumlu veya olumsuz değerlendirmeleri ifade etmektedir. Tutumların yapısı, hayatımızın çeşitli aşamalarında gelişmektedir. Çocukluk döneminde, tutumlar öncelikle ebeveynlerimizin davranışlarına göre modellenir. Buna karşılık, ergenlik döneminde geliştirilen tutumlar, bireyin kişisel deneyimleri, çevresi ve eğitim ortamından önemli ölçüde etkilenmektedir. Yetişkinliğe geçiş yaparken, daha önce oluşturduğumuz tutumlar daha belirgin hale gelir ve sağlamlaşmaya başlamaktadır (Uğurlu, 2018).

Beden eğitimi dersine karşı hafızamızda gizli tuttuğumuz olum veya olumsuz tavırlar bizim bu derse karşı olan tutumumuzu ifade etmektedir. Beden eğitimi ve spor eğitimi önem kazanmaya devam ettikçe, eğitim çerçevesinin temel ve ayrılmaz bir bileşeni olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dersin temel amacı, bireyler arasında spora ve fiziksel aktivitelere karşı olumlu tutumlar geliştirmektir. Dahası, bu tür tutumların bir bireyin kişiliğinin gelişiminde önemli bir rol oynadığı açıktır. Sadece kişilik gelişimine değil, aynı zamanda çeşitli fiziksel ve zihinsel boyutlara da katkıda bulunarak, beden eğitimi sağlıklı bir

toplumsal yapı oluşturmaya yardımcı olur ve böylece öğrencilerin sosyal etkileşimlerindeki başarısını artırmaktadır. Sonuç olarak, beden eğitimi derslerine karşı olumlu tutumlar geliştirmek, eğitim programlarının temel hedeflerinden biridir (Hazar ve Tekkurşun, 2018).

Müfredattaki tüm derslerde olduğu gibi öğrenciler beden eğitimi ve spor derslerine karşı hem olumlu hem de olumsuz tutumlar geliştirmektedir. Öğretmenler bu dersler sırasında öğrencilerle anlamlı bir şekilde etkileşime girdiğinde, öğrencilerin zevki ve ilgisi deneyimleri üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Tersine, çocuklar isteksizlik gösterdiğinde, olumsuz duygular beslediğinde ve katılımdan kaçındığında, bu öğretmenin motivasyonunu azaltmaktadır. Öğretmenler, ailelerin ve çevrenin desteği ile öğrenciler arasında olumlu bir tutum geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Karatekin ve Sönmez, 2019).

2.5. Eğitim

Eğitim, bir bireyin içinde yaşadığı toplumun çerçevesi içinde, beceri, tutum ve yapıcı davranış kalıpları geliştirdiği süreçlerin kümülatif sonucu olarak anlaşılmaktadır. Eğitim kurumlarında geçirilen süre göz önüne alındığında, bu deneyimin sosyal bir süreç olarak hizmet ettiği, okulu sosyal becerilerin geliştirildiği ve kişisel gelişimin en üst düzeye çıkarıldığı düzenlenmiş bir ortam olarak kapsadığı açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda eğitim, bireylerin davranışlarında yaşamları boyunca istenen dönüşümleri başlatmaya yönelik kasıtlı çaba olarak nitelendirilmektedir (Turan, 2020).

Eğitim, bireyin toplumsal hayata katılımıyla başlar ve medeniyet seviyesinden bağımsız olarak tüm toplumlarda devam etmektedir. İlkel toplumlarda bilgi kapsamı sınırlıydı ve temel ihtiyaçları karşılamak için gerekli araç ve gereçleri üretmeye yetiyordu. Ancak zaman geçtikçe toplumda ve dünyada artan talepler ve yaşanan dönüşümler bilgi birikiminin genişlemesine yol açmaktadır. Bilgiye olan bu artan ihtiyaç eğitimi vazgeçilmez kılmaktadır. Eğitim yoluyla bireyler ulaşmak istedikleri hedef ve amaçları belirlemektedir. Hedef, eğitim sürecine giren bireylerin davranışlarında ve kişiliklerinde beklenen değişiklikleri ve gerçekleştirilmesi gereken sonuçları ifade etmektedir. Bu bağlamda hedefler geniş bir tanım olarak görülürken, hedefler belirli istenen başarıları ifade etmektedir (Kılınç, 2014).

Eğitim, bireylere hem fiziksel hem de bilişsel yetenekler kazandırır ve onların bilgi üretebilen, çevrelerindeki doğal ve sosyal olayları açıklayabilen ve çeşitli koşulların olası

sonuçlarını tahmin edebilen düşünürler olmalarını sağlamaktadır. Eğitimli bir birey, çalışmalarıyla edindiği bilgiyi kullanarak maddeyi manipüle etme ve ihtiyaçlarını karşılayan araçlara dönüştürme yeteneğine kavuşmaktadır. Bu bilgiyle, temel gereksinimleri karşılamak için geliştirdikleri araçları kullanarak teknoloji ve kültür yaratılabilir ve iletişim, eğitim, ulaşım ve eğlence gibi doğal ve sosyal ihtiyaçlar karşılaşmaktadır. Dahası, eğitim bireylerde üretkenliği teşvik etmektedir. Sonuç olarak, iş ve profesyonel alanlarda topluma nitelikli mallar, hizmetler, fikirler ve estetik değerler katarlar ve böylece genel sosyal gelişim ve refah düzeyini artırmaktadır. Eğitimli bir kişi ayrıca, ulusun karşı karşıya olduğu ekonomik, sosyal, politik ve kültürel zorluklara çözümler sunmak ve bu sorunları ele almayı amaçlayan projeler formüle etmek için konumlandırılmıştır (Okut, 2017).

Eğitimin genel amacı, bireylerin hem zihinsel hem de fiziksel gelişimini kolaylaştırmak ve onları nihayetinde toplumun üretken üyeleri haline getirmektir. Bu hedefi yerine getirmek için, eğitim sistemi öncelikle her bireyin ilgi alanlarını ve yeteneklerini belirler ve daha sonra onları bu niteliklerle uyumlu programlara ve kurumlara yönlendirmektedir. Bu şekilde, eğitim yalnızca bireyin ilgi alanlarının ve yeteneklerinin gelişimini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda onları doğal ve sosyal olaylar hakkında bilgiyle donatmaktadır. Eğitim deneyimlerinden edinilen içgörüler aracılığıyla, bireyler etraflarındaki doğal ve sosyal varlıkları tanımaya ve anlamaya çalışmaktadır. Eğitim, toplumsal değerler ve normlar hakkında bilgi edinmeyi kolaylaştırırken, aynı zamanda bu bilgiden türetilen toplumsal beklentilere uygun davranışları da etkilemektedir. Sonuç olarak, bireyler sosyal çevrelerine uyum sağlar ve sosyalleşmeye katılır, böylece toplumdan dışlanmaktan kaçınmaktadır. Ayrıca, eğitim, geçmişten miras alınan gelenekleri, görenekleri, inançları, değerleri ve kültürel kodları yeni nesillere aktarmada ve böylece toplumun devamlılığını sağlamada önemli bir rol oynamaktadır (Kılıç, 2017).

Öğrenciler için eğitimde ulaşılması hedeflenen hedefler birkaç aşamadan geçerek belirlenmektedir. Bu önemli eğitim hedeflerinin belirlenmesi, bireylerin ilgi alanları, ihtiyaçları ve beklentileri, toplumsal beklentiler, konunun özellikleri ve doğanın talepleri gibi çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Hedef belirleme süreci iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, hedef belirleyicilerin girdilerine dayanarak potansiyel hedefler oluşturmaktadır. Sonraki aşamada, belirlenen bu aday hedefler eğitim felsefesi, eğitim psikolojisi, eğitim ekonomisi ve eğitim sosyolojisi merceklerinden incelenir ve nihayetinde nihai hedeflere dönüştürmektedir. Kriterleri karşılamayan adaylar elenmektedir (İbrahimli,

2019).

2.5.1. Eğitimin Önemi ve Amacı

Eğitimin amacı, öğrencilere okulda edindikleri bilgi ve becerileri akademik hayatın sınırlarının ötesinde karşılaşılan çeşitli durumlara uygulama gücü vermektir. Bireyler daha yüksek eğitim seviyelerine ulaştıkça, topluma katkıları aldıkları eğitimle orantılı olarak artmaktadır. Eğitim girişimlerinin kalitesinin, bireyin yaşadığı toplumdaki ekonomik, sosyal, politik ve kültürel ilerlemenin kalitesi üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu açıktır. Araştırma bulguları, eğitim başarısı ile genel ilerlemenin kritik bileşenleri olan ekonomik büyüme ve sosyal ve politik gelişme gibi faktörler arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermektedir (Aslan, 2018).

Bireylerle ilgili olarak, eğitimin temel işlevleri bireylerin sosyalleşmesini, becerilerinin belirlenmesini ve geliştirilmesini, yaratıcılığın geliştirilmesini, bilimsel bilgi ve yeterliliklerin sağlanmasını, kültürel motiflerin tanıtılmasını, öz güvenin güçlendirilmesini ve çevrelerinden kaynaklanabilecek olumsuz etkilere karşı korunmayı kapsamaktadır. Toplumla ilgili olarak, eğitimin işlevleri, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ilerlemesi için gerekli olan kendi kendine yeten bir insan kaynağının geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir. (Aslan, 2018).

2.5.2. Eğitim Süreci

Eğitim dinamik bir süreçtir. Sonuç olarak, bu eğitim yolculuğunun bir sonucu olarak bireyin davranışlarında ve tutumlarında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu davranış değişiklikleri, bireyin yaşamı boyunca yaşadığı deneyimler yoluyla ortaya çıkmaktadır. Eğitimin bir süreç olarak nitelendirilmesi, eğitim faaliyetlerinin statik olmadığını, aksine doğası gereği dinamik bir yapıya sahip olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla, bireyin eğitim deneyimini çevreleyen koşullar, alınan eğitimin içeriği ve kalitesiyle birlikte her düzeyde farklılık göstermektedir. Bir bireyin davranışlarında eğitimden sonra istenen değişikliklerin ortaya çıkması, eğitimden sonra belirli tutum ve davranışlarda önemli dönüşümlerin meydana geldiğini göstermektedir. Dahası, eğitime katılan birey eğitim sürecine aktif olarak katılmaktadır. Özünde, kişi doğrudan eğitim konusunun merkezinde yer almaktadır. Bu nedenle, eğitimden kaynaklanan davranış değişiklikleri, bireyin kendi yaşam deneyimlerinden kaynaklanmaktadır (Turan, 2020).

2.6. Spor Kavramı

Literatür incelendiğinde sporun bir dizi tanımı kapsadığı ortaya çıkmaktadır. Spor

kavramının karmaşık yapısı, farklı yazarların farklı yorumlamalarına yol açmıştır. Bu çeşitlilik, çeşitli şekillerde incelenen ve değerlendirilen çok sayıda dal, amaç ve içeriği içeren sporun geniş kapsamına atfedilebilir ve sonuç olarak farklı tanımlara yol açmaktadır. Böyle bir senaryo, spor alanında var olan karmaşıklığı ve çeşitliliği göstermektedir. Sporların incelenmesi çeşitli disiplinler, içerikler, amaçlar, kapsamlar ve uygulamalar aracılığıyla gerçekleşir ve bu çoğulluk, sporun algılanmasını ve değerlendirilmesini önemli ölçüde etkilemektedir (Teke, 2018).

Rekabet, bireylerin hem kendilerine karşı hem de başkalarına karşı yeteneklerini sergiledikleri sporun doğasında vardır. Bu rekabet, sporun temel dayanağını oluşturur. Saygı ve barışı teşvik eden bir mekanizma olarak spor, bireyler arasındaki etkileşimi kolaylaştırmaktadır. Her tarihi dönemde spor, yerleşik ilkelere ve düzenlemelere bağlı kalırken hız ve güce odaklanan önemli yarışmalar olarak ortaya çıkmıştır. Bir eğitim aracı olarak hizmet eden spor, toplumun tüm kesimleri tarafından benimsenmiş ve kullanılmıştır. Bireylerin sağlık için çabaladığı ve belirli kurallara uyarak rakiplerini geride bırakmaya çalıştığı aktiviteler sporun özünü oluşturmaktadır (Kocaer, 2019).

Sporun başlangıcı, hayatta kalma mücadelesinde fiziksel becerinin gösterilmesinin önemli bir unsur olarak vurgulanması için evrimleşen, insanlığın fiziksel aktiviteye olan doğal ihtiyacına kadar uzanmaktadır. Sporun hem sosyal hem de kişisel gelişim üzerindeki etkisi önemlidir. Sporlar, barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, haklar, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insan onurunu destekleyen ilkeleri bünyesinde barındırdığı gibi, üzüntü, keder ve stres gibi insan duygularını yansıtan yönleri de kapsamaktadır (Zorba ve Göksel, 2016).

Spora eğlence için katılanlar ile profesyonel olarak maddi tazminat için katılanlar arasında ayrım yapmak önemlidir. Yukarıda belirtilen tanım, sporla kimin ilgilendiğine bakılmaksızın, bireylerin tercihlerine göre kişisel yorumlar ve anlamlar yükleyerek sporun değerlerini benimseyemeyeceğini vurgulamaktadır. İnsanlık tarihi boyunca, antik halklar doğal olaylarla yüzleşmek ve belirli ihtiyaçları karşılamak için fiziksel hareketler veya aktivitelerde bulundurmaktadır. Bununla birlikte, teknoloji ilerledikçe, makineler ve teknolojik yenilikler insan varoluşunu basitleştirdiğinden, bireylerin hareketliliği giderek azalmıştır (Bacanlı, 2017). Spor biliminin çeşitli alanlarındaki ilerlemelerden yararlanmak, bireylere yaşam ruhunu, azim ve başarıyı aşılamanın bir yolu olarak hizmet etmektedir. Spor, sosyalleşme, entegrasyon ve bireylerin zihinsel ve fiziksel gelişimi ile karakterize edilen bir sosyokültürel olguyu temsil etmektedir. Bireyin doğal çevresinin insan merkezli

bir ortama dönüştürülmesini kolaylaştırır ve öğrenilen becerilerin tanımlanmış düzenlemelere göre uzmanlaşmasına olanak tanımaktadır. Sporcular, spor alanında dinamik katılımcılar olarak hizmet etmektedir. Belirlenmiş kurallara göre bireysel olarak veya takımlar halinde katılırken, aynı zamanda bu düzenlemelerin formüle edilmesine katkıda bulunmakta ve çabalarından hem maddi hem de manevi ödüller elde etmektedir (Özçakır, 2015).

Sporun temel amaçlarından biri erdemli, ahlaki açıdan sağlam, neşeli, sağlıklı ve üretken bir gençlik yetiştirmektir. Genellikle sporlar, yerleşik düzenlemeler dâhilinde fiziksel temasın izin verilmesini haklı çıkaran başarı, zafer ve zafer kavramlarıyla bağlantılıdır. Spor alanında, belirli bir hedefe yönelik atılan her eylem bir rakipten muhalefetle karşılaşmaktadır. Sporlar, rakipler üzerinde hem zihinsel hem de fiziksel fetih için bir mekanizma görevi görerek bir tatmin duygusu sağlamaktadır. Bununla birlikte, sporlarda bulunan saldırganlık sorunu, sporcunun kişisel özellikleri, koç tarafından verilen stratejiler ve seyirciler ve medya tarafından uygulanan baskılardan etkilenmektedir. Spor müsabakalarının amacı, sporcular, koçlar, yöneticiler, taraftarlar ve toplum genelinde bağlantılar kurarken centilmence bir yarışmaya katılmak ve tüm bunları zafer için çabalamaktır. 21. yüzyıldaki teknolojideki gelişmeler de sporları etkiledi (Karataş vd., 2021). Ancak, bu tür gelişmelerin atletik çabaların temelini oluşturan aşırı hâkimiyet dürtüsünü zayıflattığı açıktır. Sporu ve rekabeti benimseyenlerin her türlü haksız başarıya karşı çıkmaları hayati önem taşımaktadır. Çağdaş toplumda spor, insan varoluşunun her yönüyle iç içe geçmiş bir insan etkinliği olarak kabul edilmektedir (Öntürk, 2018).

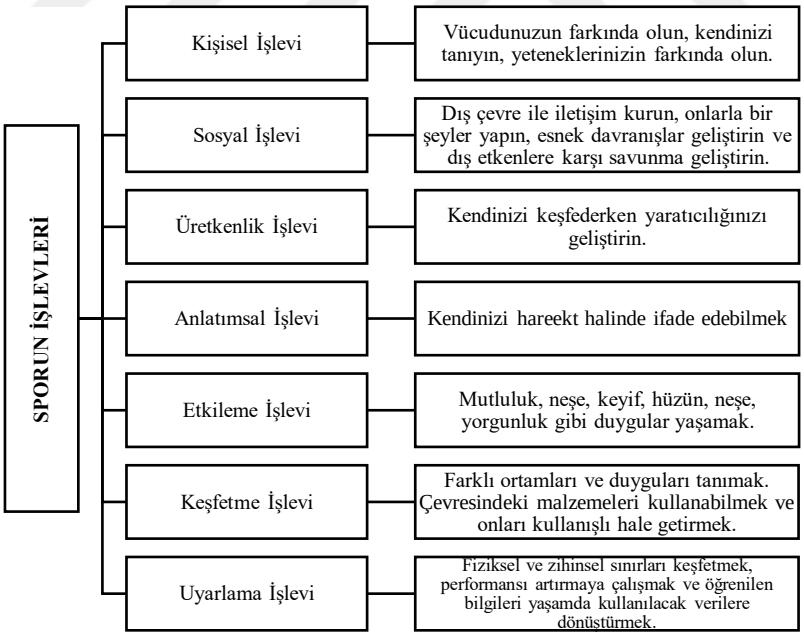
2.6.1. Sporun Önemi

Spor, katılımcıları için zafer elde etmeye odaklanmış fiziksel ve teknik bir çabayı temsil etmektedir. Seyirciler için görsel olarak ilgi çekici bir rekabet deneyimi görevi görmektedir. Spor psikologları, bunun bireylerin hem psikolojik hem de fiziksel sağlık gelişimini teşvik ederken toplumsal normlara uyum sağlamalarına yardımcı olan bir kavram olduğunu ileri sürmektedir. Küresel ölçekte spor, milyonlarca insan tarafından ilgi duyulan ve gözlemlenen bir fenomen olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çok yönlü aktiviteler, bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik refahını artırmaya çalışırken, yeteneği ve kişisel çabayı yükselten belirli hedeflere ulaşmak için rekabeti teşvik etmektedir. Bireylerin manevi ihtiyaçları dalgalanma eğilimindedir ve genel hayatta kalmalarında önemli bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak, bireyleri spora yönlendirmek ve katılımları boyunca manevi tatmin deneyimlemelerini sağlamak, atletik uğraşlarında önemli bir sorumluluktur

(Eravşar, 2020).

2.6.2. Sporun İşlevi ve Yararları

Spor yapmanın fiziksel, sosyal ve psikolojik avantajlar sağladığı, özellikle psikososyal gelişimi desteklediği yaygın olarak kabul edilmektedir. Sporun olumlu etkilerini tartışırken, çocuklara sağladığı faydaları vurgulamak önemlidir. Bu bağlamda, oyun kavramı önem kazanmaktadır. Oyun tanımının incelenmesi, sporla benzerliklerini ortaya koymaktadır. Oyun, bilişsel, dilsel, sosyal, fiziksel ve duygusal gelişimi kolaylaştıran belirli kurallara göre yürütülen çeşitli aktiviteleri kapsar ve hepsi de çocuklar için eğlencelidir. Sonuç olarak, bu fiziksel aktivitelere katılan çocuklar genellikle spora sistematik ve düzenli katılıma geçmektedir. Sundukları sayısız faydanın ötesinde, hem spor hem de oyunlar bireylerin kendileri ve çevreleri hakkında fikir edinmelerini sağlamaktadır. Fiziksel aktiviteler kadar zihinsel egzersiz görevi görürler ve bir araya geldiklerinde bilişsel ve duygusal öğrenme için önemli bir alan yaratmaktadır. Araştırmalar, spor ve oyunlar yoluyla geliştirilen psikososyal ve psikolojik becerilerin çocukların genel refahı üzerinde kalıcı bir olumlu etkiye sahiptir (Sural, 2021).

Şekil 2.1. Sporun işlevi

Sporun eğitimle bütünleştirilmesi çocukların gelişim yolculuğunda önemli bir rol oynar. Spor aktivitelerine katılmak öğrencilerin kişiliklerinin oluşumu ve gelişimini önemli ölçüde etkiler. Grup sporlarına katılım, öğrencileri bireysel olanlardan ziyade kolektif ilgi alanlarına öncelik vermeye teşvik etmekte ve böylece işbirliği ve özveri duygularını

beslemektedir. Spor eğitimi sayesinde çocuklar haklarını tanımayı, başkalarına saygı göstermeyi, kararlılık göstermeyi, işbirliğine girmeyi, paylaşmayı, kurallara uymayı ve doğru ile yanlışı ayırt etmeyi öğrenirler. Ayrıca, çağdaş toplumda yaygın bir sorun olan stres, spora katılımla hafifletmektedir. Fiziksel aktivite sadece mutluluk getirmekle kalmaz, aynı zamanda egzersiz yoluyla rahatlama bulan kişiler için psikolojik gelişime de katkıda bulunmaktadır (Schwarz, 2014).

Aidiyet duygusu sosyalleşmede önemli bir rol oynar ve spor aktivitelerine katılmak bu duyguyu önemli ölçüde beslemektedir. Sporlardaki başarılar bireyin topluma entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır. Çocuklar sosyal gelişim süreci boyunca başkalarıyla etkileşim kurmayı sağlayan çeşitli iletişim becerileri edinmektedir. Spor, çocuklara farklı bakış açılarını kabul etmeyi, rekabete katılmayı ve çözümler üretmeyi öğrenmeleri için bir platform sağlamaktadır. Bu ortam hayati önem taşır çünkü spor eğitimcileri çocukların fikirleriyle yüzleşmelerine ve çözümler aramalarına olanak tanıyan vaka çalışmaları hazırlamalıdır. Spora katılım, çocuklara takım çalışmasının ve kurallara uymanın önemini öğretir ve başarının ve etkili performansın yalnızca onların kontrolünde olmadığını göstermektedir. Dahası, spor aktiviteleri çocuklarda empatiyi beslemeye yardımcı olurken, fiziksel katılım ve spor olumlu bir öz kavramı besleyerek duygusal gelişimi desteklemektedir. Uluslararası çalışmalar, sporun kişilik gelişimi ve sosyalleşme üzerindeki etkisini doğrulamaktadır. Ayrıca araştırmalar rekreasyon sektöründe çalışan bireylerin genellikle çocukluklarında spor katılımı geçmişine sahip olduğunu göstermektedir. Gençleri inceleyen ayrı bir çalışma, spora uzun süreli veya sürekli katılımın sosyalleşmeye önemli ölçüde katkıda bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca diğer araştırmalar, sporun karakter gelişimindeki etkili rolünü destekleyen kanıtlara ilişkin içgörüler sağlamaktadır (Oda, 2014).

2.7. Sportmenlik

Sportmenlik, seyircilerin sporculara yüklediği beklentilerle karakterize edilmektedir. Bu beklentiler arasında yenilgiyi nazikçe kabul etmek, sonucu etkileyebilecek düzensiz eylemlerden kaçınmak ve sporun kendisine saygı göstermek yer almaktadır. Bu ilke, dürüstlük, öz disiplin ve kazanmak veya kaybetmekten bağımsız olarak saygıyı sürdürmek gibi değerleri kapsamaktadır. Sportmenliğin amacı, rekabetçi etkinlikler sırasında stresi azaltmaktır. Etik davranışın ötesinde, bir bireyin bir rakibe karşı yarışırken davranışını da etkilemektedir. Sportmenlik ruhuna bağlı kalmak, oyuncuların veya koçların oyun sırasında haksız avantaj elde etmesi, sert etkileşimlerden sonra rakiplerini düşünmesi ve

oyun sırasında yapılan bariz hatalardan yararlanması gibi eylemlerden kaçınmayı içermektedir (Güllü, 2018).

Fair Play kavramı bazı kaynaklarda sportmenlikle eşanlamlı olarak anılır. Bu ifade 18. yüzyılda öne çıkmaktadır. Fair Play, spor erdemi fikrini temsil eder ve çağdaş dilde bu kavramın doğrudan karşılığı olarak kabul edilebilir. Genel olarak erdem, ahlaki üstünlük duygusunu ifade etmektedir. Antrenörler antrenmanlarında her şeyden önce kazanmayı vurguladıklarında, oyuncuların olumsuz davranışlar geliştirmesi muhtemeldir. Zaferi güvence altına almak için baskı gören sporcular, yarışmalar sırasında sportmenlik dışı davranışlar sergileyebilir ve bu da olumlu davranışlarda gözle görülür bir düşüşe yol açmaktadır (Sülün, 2022).

Sporlarda adil oyun kültürü esastır ve tüm katılımcıların bu standardı koruması zorunludur. Adil oyun, atletizm alanında olumlu bir tutum sürdürmeyi kapsamaktadır. Bu, rakiplerin başarılarını takdir etmeyi ve değer vermeyi, başarılarını azaltabilecek herhangi bir söz veya eylemden kaçınmayı içerir ve bunların hepsi adil oyun ilkelerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Profesyonel futbol oyuncularının maç boyunca bu spor davranışlarını örneklendirmeleri beklenmektedir. Maçtan önce, rakiplerini bir selamlama ile kabul etmeli ve oyun sırasında gerginliği azaltan eylemlerde bulunmalıdırlar. Kurallara uymak ve rakiplere karşı saygısız bir dil veya davranıştan kaçınmak çok önemlidir. Yenilgiyle karşı karşıya kaldıklarında, oyuncular rakiplerinin başarısını takdir etmeli ve zaferlerini saygıyla kutlamalıdır (Öntürk, 2018).

Fair play, bir yarışma sırasında karşılaşılan zorlukları kabul eden, yerleşik kurallara uyan, haksız uygulamaları engelleyen, rakibi yarışmanın ayrılmaz bir parçası olarak değerlendiren ve eşitliği garanti eden bir koşulu kapsamaktadır. Fair play kavramının sporcular arasında ilerlemesi, eğitim sisteminin genel çerçevesi içindeki çeşitli eğitim girişimleri ve bu konunun yöneticiler tarafından tanınmasıyla desteklenmektedir. Sıklıkla, sportmenlik ve fair play terimleri birbirinin yerine kullanılır ve davranışın etik yönleriyle bağlantılıdır. Sporcuları eğiten antrenörlerin yalnızca atletik performansa odaklanmanın yanı sıra etik değerlere öncelik vermesi esastır. Sportifliği koruyamamak, oyuncuların sadece zafere ulaşmada zorluklarla karşılaşmalarına değil, aynı zamanda rakiplerine karşı saygısızlık göstermelerine, potansiyel olarak yarışma sırasında aşağılayıcı dil ve eylemlere başvurmalarına yol açmaktadır. Bu tür davranışlar, sporcunun hem toplum hem de seyirciler tarafından dışlanmasına neden olabilir. Tersine, sabır, saygı ve hoşgörü ile karakterize edilen bir tutum, çevrelerinden takdir görmelerini sağlamaktadır. Spora

katılmak, kişisel gelişimi artırmaya ve hem fiziksel hem de zihinsel refahı teşvik etmeye yaramaktadır (Sülün, 2022).

Sportmenlik, sporun özüne uygun davranışı yöneten erdemli davranışın tamamını kapsamaktadır. Bu kavram, sporcuların kendi oyunlarına katılma biçimlerini vurgulamaktadır. Çağdaş toplumda, spor hem profesyonel hem de amatör seviyelerde takip edilmektedir. Bununla birlikte, sportmenlik dışı davranışın profesyonel özlemlerin mevcut olduğu ortamlarda tırmanma eğiliminde olduğu açıktır. "Her ne pahasına olursa olsun kazanma" kavramı, bu tür davranışların yükselişini önemli ölçüde etkiler ve oyuncular, koçlar ve taraftarlar bu zihniyeti sürdürmede rol oynamaktadır. Sportmenlik ve sporun erdemleri konusunda eğitimin yetersiz olduğu bağlamlarda, atletik arenalarda sportmenliğe ulaşma umudu, ulaşılması zor bir özlem olarak kalmaktadır. Ülkemizde, özellikle basketbol gibi çeşitli sporlarda, sportmenlik dışı eylemler yaygın olarak görülmektedir. Sporcuların karakteri ve sportmenliği, devam eden tartışmaların konusudur. Gerçek sporcu, yenilgiyi hoşgörüyle karşılayabilen, kural ihlalleriyle zafere ulaşmaktan kaçınan, rakiplerine karşı nezaket, cömertlik ve hoşgörüyle yaklaşan kişi olarak kabul edilir. Sportmenliğin birincil amacı, bir yarışmada var olan gerginliği azaltmak ve rekabetçi ortamda olumlu bir atmosfer yaratmaktır. Ancak paradoksal olarak, maçın yoğunluğu arttıkça ve zaferin önemi arttıkça, sportmenliğin rolü giderek daha da hayati hale gelmektedir (Karafil vd., 2017).

Sportiflik, atletizm alanında ahlaki bir çabayı temsil eder ve sportmenliği örnekleyen bir birey ahlaki bütünlük, adalet, hoşgörü, bilgi, güç ve çevresi üzerinde olumlu bir etki ile karakterize edilmektedir. Böyle bir kişi hem fiziksel hem de ruhsal gelişimi geliştirmiştir. Sportiflik uygun şekilde uygulandığında asil bir ilkeyi temsil eder; ancak yanlış uygulandığında kötü niyetle eşdeğer olmaktadır. Spora katılmanın özü, doğası gereği sportmenlik ve adil oyun gibi nitelikleri içerir. Spora katılım, bireyler için sıklıkla çok sayıda olumlu deneyim sağlamaktadır. Sportiflik terimi çağdaş spor etkinliklerinde sıklıkla anılsa da, temelde dürüstlüğü ve adaletsizliğe karşı eylemleri savunan etik ilkeleri temsil eder ve bunlar hayatın her alanında görülmektedir. Sportiflik standartlarına uymak, rekabetçi spor ortamlarındaki olumsuz davranışları azaltmaya yaramaktadır (Holt, 2016).

2.7.1. Sportmenliğin Tarihsel Gelişimi

Fair play'in tarihsel bağlamını incelerken, kökenlerinin antik Yunan devletlerine kadar uzandığı belirtilmektedir. Çağdaş fair play kavramlarıyla yan yana getirildiğinde, yerleşik

düzenlemelere uyma ve eşit koşullar altında rekabet gibi benzerliklerin devam ettiği açıktır. Sportmenlik kavramı tarih boyunca hem resmi hem de gayri resmi olarak kendini göstererek mevcut olmaktadır. Katılımcıların gerçekleştirdiği eylemlerle sürekli olarak ortaya çıkmıştır. 15. yüzyılda, "fair play" terimi İngiltere'de maçlar sırasındaki usulsüz davranışları belirtmek için kullanılmıştır (Johnson, 2021).

Antik çağda, Olimpiyatlar için antrenman yapan sporcular, kapsamlı antrenmanların ardından rakipleriyle aynı koşulları yaratmak için öngörülen düzenlemelere uyma ve eşit beslenmeyi sağlama göreviyle görevlendirilmiştir. Antik Yunan şehir devletleri, spor alanında profesyonel veya amatör gibi sınıflandırmalardan uzak durmuştur. Bu, çağdaş adil oyun kavramlarıyla çelişmektedir.

Orta Çağ'da adil oyun kavramını incelerken, bu kavramın sıklıkla şövalye dövüşü bağlamında ortaya çıktığı açıkça ortaya çıkmaktadır. "Şövalye" ve "adil oyun" terimlerinin belirli özellikleri paylaştıkları için birbirinin yerine kullanıldığı durumlar vardır. Birçok ortaçağ oyunundaki izleyicinin güç ve otorite konusunda fark edilebilir bir duruş sergilediği iddia edilmektedir (Johnson, 2021). 18. yüzyılda, başlangıçta yoksul ailelerden gelen çocukların eğitimi için kurulan yatılı okullar, giderek aristokrat ailelerden gelenlerin gittiği kurumlara dönüşmektedir. Zamanla, nitelikli öğretmen eksikliği, yetersiz okul altyapısı, standartların altında yaşam koşulları ve asi öğrenciler nedeniyle eğitim misyonu amaçlanan amacından sapmaktadır. Bununla birlikte, sonraki dönemlerde eğitime olan ilgi arttıkça ve yeni pedagojik yöntemler tanıtıldıkça, Rugby College'ın müdürü Thomas Arnold, öğrencileri çağdaş topluma uygun olmayan modası geçmiş tutum ve davranışlardan uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Birincil amacı, centilmenlik ruhuyla dolu genç Hıristiyanlar yetiştirmektir (Hazar ve Tekkurşun, 2018). Sonuç olarak, Arnold dini eğitime önemli bir vurgu yaptı. Sporlara karşı çok az hevesi olmasına rağmen, atletik aktiviteler yoluyla Hıristiyanlığı teşvik etmeye çalışmıştır. Oyunlar sırasında sportmenlik dışı davranışlar sergileyen öğrencileri denetlemek için öğretmenler görevlendirmiş ve bu girişim için araç olarak kriket ve futbolu kullanmıştır. Uppingham Okulu müdürü Edward Thring, sporun öğrencilerin karakter eğitiminde önemli bir rol oynadığına inanmaktadır. Bu amaçla, müfredata jimnastik ve spor derslerini dâhil etti ve bu aktiviteleri kolaylaştırmak için ilk kez bir spor salonu inşa etmiştir. Sportiflik kavramının İngiltere'de kurulması ve yaygınlaşması, İngiliz soylularının bahis ve yarış ilgi alanlarından önemli ölçüde etkilenmiştir. 17. yüzyılın başlarında, soylular için önceden belirlenmiş ödüller, yerleşik oyun kuralları, hakemler ve belirli ağırlıklara sahip jokeyler içeren yarışmalar

düzenlenmiştir. Çağdaş sportmenlik ilkelerinin sistematik temellerinin, o dönemin sosyo-kültürel dönüşümleriyle yakından bağlantılı olarak 19. yüzyılda İngiltere'de oluşturulduğu anlaşılmaktadır (Çakır, 2014).

Türkiye'de, fair play çalışmalarının başlatılması ve desteklenmesi ulusal komiteler tarafından üstlenilmiştir. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, fair play kavramını vurgulamak için yenilikçi bir yaklaşım benimsedi ve genel halk arasında kabul görmesini ve yaygınlaşmasını sağlamayı amaçlanmaktadır. Komite, bunu kolaylaştırmak için bu temaya ilişkin yarışmalar düzenledi ve bu tür etkinliklerin fair play kavramını karikatürize etmeye ve daha hızlı içselleştirmesini teşvik etmeye yardımcı olacağına inanmaktadır. Olumlu toplumsal geri bildirimlerin ardından, yarışmanın kapsamı tüm eğitim seviyelerini kapsayacak şekilde genişletildi. Sonuç olarak, bu önemli bir çalışma gövdesinin üretilmesine yol açmaktadır (Sülün, 2022).

2.7.2. Türkiye'de Sportmenlik Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu'nun spor uygulamaları ve organizasyonları resmi bir kurumsal çerçeve ile karakterize edilmektedir. Sporlarla ilişkili vakıfların ve locaların varlığı, özellikle okçuluk alanında dünyanın en eski yasalarını temsil etmektedir. Okçuların tutuşlarının standartlaştırılması ve sporcuların lisans sahibi olma zorunluluğu gibi kalıcı düzenlemeler, sporcu davranışlarını yönetiyordu. Bu kurallar, elit Türk sporcularının gelişiminde önemli bir rol oynadı ve bu yaklaşım günümüze kadar devam etmiştir. 19. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkan modern spor disiplinleri, ekonomik ve politik etkileşimlerin kolaylaştırdığı o yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı topraklarına girmiştir. Başlangıçta, bu spor aktiviteleri İzmir ve İstanbul gibi şehirlerde yabancılar tarafından kurulan futbol kulüpleriyle sınırlıydı (Karatas, 2019).

Spor dünyasında etik ve sportmenlik ilkelerine ilişkin ilk resmi araştırmalar, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından "Sporda Erdemlik-Fair Play" adlı yayında sunulmuştur. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin ilk kurumsal girişimi fair Play Komisyonu'nun kurulmasıydı. 1982'de, rotasından saptığını bir Yunan sporcuya bildiren sağır ve dilsiz denizci Varol Hepağuşlar'a ilk sportmenlik ödülü verilmiştir. Fair Play ruhunun anlaşılmasını teşvik etmek ve geliştirmek amacıyla, 1993'te Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin belirlediği standartlara uygun bir yönetmelik geliştirilmiştir. Aynı dönemde, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi himayesinde Fair Play Konseyi oluşturuldu ve 1994'ten itibaren kariyer, davranış ve terfi gibi kategorilerde Fair Play ödülleri verilmeye başlanmıştır. Ayrıca TMOK Fair

Play Konseyi, Fair Play'in sporun sınırlarının ötesine geçtiğini kabul ederek, 1998 yılından itibaren toplumsal bağlamda bu ilkeye örnek olan kişi ve kurumların değerlendirilmesi ve tanınması çalışmalarına öncülük etmiştir (Sülün, 2022).

2.7.3. Sportmenliğe Aykırı Davranışlar

Sporların dürüstlük, erdem ve dostluk gibi ilkeleri bünyesinde barındırması ve hem bireyler arasında hem de uluslararası ölçekte bağları güçlendirmeyi amaçlaması beklenmektedir. Bununla birlikte, yıkıcı ve saldırgan duyguların spor ortamlarında zaman zaman yüzeye çıkabileceği açıktır. Özellikle, taraftarlar veya sporcular arasındaki şiddet eğilimi pişmanlık duyulacak olaylara yol açmaktadır. Sportmenlik dışı davranış, rekabete ilişkin sportmenliğin özünden sapan davranışları kapsar; zaman zaman buna şiddet içeren veya bir sporcuyu aşağılamayı veya aldatmayı amaçlayan herhangi bir davranışı içeren kasıtlı fiziksel eylemler dâhildir. Sporlarda başarı arayışı, belirli hedeflere ulaşmayı amaçlayan bir çabayı temsil etmektedir. Her katılımcı sahada rakibini yenmek ve yenmek için çabalar. Ancak, sporcular için elde edilen başarılar şampiyonlukların, madalyaların ve övgülerin ötesine geçmeli; aynı zamanda sportmenliği geliştirmenin bir yolu olarak da hizmet etmelidir. Spora katılmak, rakibini geçmeye çalışırken belirlenmiş kurallar dahilinde sportmenlik ruhuyla rekabet etmeyi gerektirmektedir. Oysa kazanmaya yönelik yoğun istek, sporun temel amacında bir dönüşüme yol açmaktadır. Eleştirel spor yazarlarına, rakiplere ve koçlara yönelik hoşgörüsüzlük ve şiddet eylemleri medya tasvirlerinde sıklıkla yaygındır. Bu davranışları gözlemleyen genç bireyler bunları kabul edilebilir olarak görebilir ve böylece kendilerini olumsuz etkilere maruz bırakma riski altına sokmaktadır. Sonuç olarak, bu eylemler toplumda spora yönelik olumsuz bir algıya katkıda bulunmaktadır (Kavussanu ve Stanger, 2017).

Şekil 2.2. Sportmenlik dışı davranışlar

Sportmenlik dışı davranışlar beş ayrı başlık altında kategorize edilmektedir. Bu kategoriler, Şekil 2'de gösterildiği gibi maç ayarlama, küfür, şiddet, hile/aldatma ve doping içermektedir.

2.7.3.1. Hile ve Aldatma

Sporlarda hile, bir avantaj elde etmek için dürüst olmayan ve adil olmayan uygulamalara girişmekle tanımlanmaktadır. Bu uygulamalar, oyunun belirlenmiş kurallarının dışında gerçekleştirilen bir dizi aldatıcı eylemi kapsamaktadır. Örneğin, bir futbol oyuncusu hakemin gözetimi olmadan topu tutabilir veya bir rakip hakemi yanıltmak ve faul yapmamasına rağmen avantaj elde etmek için kasıtlı olarak yere düşmektedir. Bu tür eylemler etik dışıdır ve rekabetçi sporların özüne aykırıdır. Sporcular zaman zaman kazanma arzuları nedeniyle bu davranışlara başvurmaktadır. Ancak, bu tür eylemlerin devam eden varlığı ve sıklığı sporlarda adil rekabetin bütünlüğünü tehlikeye atmaktadır. Sonuç olarak, etik olmayan davranışlarda bulunan sporcular hakemlerin verdiği cezalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu cezalar hem uyarı hem de hileli davranışlara karşı caydırıcı görevi görür ve böylece sporun etik standartlarının korunmasına yardımcı olmaktadır (Karaman, 2019).

2.7.3.2. Şiddet

Fiziksel şiddet, toplumumuzda ve spor müsabakalarında en sık karşılaşılan şiddet biçimidir. Fiziksel şiddet, genellikle güce dayanır ve fiziksel olarak zarar verme niyeti taşımaktadır. Spor müsabakaları sırasında sporcuların birbirlerine vurması, yumruk atması, tükürmesi veya birbirlerine zarar verebilecek diğer eylemlerde bulunması fiziksel şiddet

olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, sporda fiziksel şiddet bazı araçlara yönelik de olmaktadır. Örneğin, bir kalecinin kale direklerini tekmelemesi, bir tenisçinin raketini parçalaması veya bazı spor branşlarında sporcunun topa yumruk atması da fiziksel şiddet olarak nitelendirilebilir. Sporda fiziksel şiddet sadece sporcular arasında değil, aynı zamanda antrenörler, yöneticiler, hakemler ve taraftarlar arasında da görülmektedir (Kılıç, 2017).

Antrenörlerin veya sporcuların hakeme saldırması, taraftarların futbolculara veya hakemlere çeşitli materyaller fırlatması gibi davranışlar da fiziksel şiddete örnektir. Spor camiasında sıkça karşılaşılan bir diğer şiddet türü ise psikolojik şiddettir. Psikolojik şiddet, fiziksel şiddetten ayrı olarak ortaya çıksa da fiziksel şiddete dönüşme potansiyeli taşımaktadır. Sporda psikolojik şiddet, sporcunun, antrenörün, seyircinin veya birbirlerinin yanı sıra hakeme karşı küfretmek, hakaret etmek, uygun olmayan jestler yapmak veya mimiklerle aşağılamaya çalışmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, antrenörün antrenman sırasında sporculara kötü sözler söylemesi, sporcuların müsabakalara katılmasına fırsat vermemesi veya antrenmanlarda iyi performans göstermesine rağmen yedek olarak tutması da psikolojik şiddet olarak kabul edilmektedir. Müsabakalar sırasında seyircilerin birbirlerine, sporculara ve hakemlere karşı hakaret etmesi, küfretmesi veya aşağılayıcı söylemlerde bulunması da psikolojik şiddetin normal bir durummuş gibi algılanmasına neden olmaktadır. Bu tür şiddetler, sporun ruhuna aykırıdır ve sporun toplumsal değerlerine zarar vermektedir (Kılıç, 2017).

2.7.3.3. Küfür

Küfür, genellikle her toplumda ahlaki olmayan bir davranış olarak görülür. Küfretmek, en basit ve gerektirmeyen davranış biçimlerinden biridir. Bir kişi öfkesini belirtmek veya karşı tarafa baskı kurmak için küfredebilir. Bir sporcu, rakibe küfretmek suretiyle onu psikolojik olarak baskı altına almayı veya düşürmeyi amaçlamaktadır. Spor müsabakalarında, sporcuların, antrenörlerin ve seyircilerin küfretme eylemi sıkça görülmektedir. Bu tür davranışlar, genellikle çocuklar ve gençler üzerinde kötü örnek oluşturmaktadır. Özellikle okullar arası müsabakalarda, öğrencilerin birbirlerine küfretmesi veya kötü sözler sarf etmesi sıkça karşılaşılan bir durumdur. Taraftarların küfürlü tezahüratlar yapması durumunda, seyircisiz oynama cezası gibi cezalar da verilmektedir. Küfürün spor ortamlarında ve genel olarak toplumda azaltılması için, öncelikle bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları önemlidir. Sporcuların, antrenörlerin ve taraftarların, sportmenlik ve saygı çerçevesinde davranmalarını teşvik eden programlar ve politikalar

geliştirilmelidir (Türkmen ve Varol, 2015).

2.7.3.4. Şike

Şike, son yıllarda Türkiye gündeminde önemli bir konu olarak ortaya çıkmıştır. Gazeteler, dergiler ve sosyal medya, periyodik olarak sporda şike konusunu vurgulamaktadır. Bu tür davranışlar sportmenlik dışı kabul edilmekte ve kaçınılması gerekse de, sporcuların ve spor kulüplerinin finansal kazanç sağlamak için başvurduğu bir uygulama olmaya devam etmektedir. Ayrıca, şike futbolda kara para aklama mekanizması olarak görülmektedir. Spor tüccarları, atletik faaliyetler yoluyla gelir elde etmeye çalışmakta ve bu da onları çeşitli şike yöntemlerini kullanmaya yöneltmektedir (Altındağ, 2015).

2.7.3.5. Doping

Doping, tüketilen maddelerin türüne ve miktarına bağlı olarak sağlığı olumsuz etkileyebilen, fizyolojik performansı artırmayı amaçlayan çeşitli dış maddelerin kullanımı anlamına gelir. Ayrıca, eşit fırsatları baltalayarak spor etiği ilkelerine aykırıdır. Bu durum, sporcuların yenilgi olasılığını göz ardı ederek yalnızca zafere odaklanan bir zihniyet benimsemelerine yol açmaktadır. Bununla birlikte, performanslarını en üst düzeyde yükseltmek ve sürdürmek için antrenmanlarının yanı sıra beslenme ve uyku gibi unsurlara öncelik verdikleri kabul edilmektedir. Bu hususlara ek olarak, sporcular vücut için gerekli olan belirli maddeleri ergojenik yardımcılarla elde etmektedir. Ancak, bazı sporcular bu araçların ötesine geçerek haksız rekabeti teşvik eden ve eşit fırsatları tehlikeye atan bir dizi maddeye yönelmekte ve bu da hak edilmeyen başarıya yol açmaktadır (Yıldız, 2019).

2.8. Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi, bireylerin bilişsel, duyusal ve psikomotor alanlarda kapsamlı gelişimini kolaylaştırmak için yapılan fiziksel aktiviteleri kapsamaktadır. Çocuklar çeşitli fiziksel hareketlerin uygulanması yoluyla büyüme ve gelişmelerini sürdürebilirler. Beden eğitimi dersleri sırasında fiziksel aktivitelerde artış, öğrencilerin çok sayıda beceri, özellikle motor becerileri edinme yeteneklerini artırmaktadır. Beden eğitimi derslerinin verimli ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi için öğrenci, öğretmen ve müfredat arasında uyumlu bir uyum olmalıdır. Okulların beden eğitimi müfredatları, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları dikkatlice göz önünde bulundurularak tasarlanmaktadır. Beden eğitimi ve spor müfredatının amacı, öğrencileri hareket becerilerini geliştirerek, aktif ve sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını teşvik ederek, yaşamlarına uygulanabilir kavram ve stratejiler aşılayarak ve öz yönetim, sosyal ve bilişsel becerileri geliştirerek sonraki eğitim

seviyelerine hazırlamaktır (Kiremitçi vd., 2021).

Türk eğitim sisteminin temel amacı, değerlerimiz ve yetkinliklerimizle uyumlu bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018). Bilgi, beceri ve davranışlar eğitim programları aracılığıyla aktarılırken, değerlerimiz ve yetkinliklerimiz bunlar arasında bütünlük sağlamaktadır. Değerlerimiz, toplumumuzun ulusal ve manevi temellerinden türetilen, geçmişten bugüne aktarılan ve gelecek nesillere aktarmayı hedeflediğimiz bir mirası temsil etmektedir. Yetkinlikler, bu mirasın hayata ve insanlığa entegrasyonunu kolaylaştıran eylemleri kapsar. Sonuç olarak, değerlerimiz ve yetkinliklerimiz teori ve pratik arasındaki birliğin ayrılmaz bileşenleridir (Kangalgil ve Temel, 2021).

Çocukların değerlerinin gelişimi, beden eğitimi derslerinde yürütülen çeşitli oyunlar ve aktivitelerle önemli ölçüde artırmaktadır. Bu dersler, bireylerde çok yönlü büyümeyi teşvik ederek, yalnızca mutlu ve sağlıklı değil, aynı zamanda rafine bir estetik anlayışına ve sorumluluk ve demokratik düzene saygı duyan vatandaşlar yetiştirme fırsatları yaratmaktadır (Karabekir, 2019). Erkek ve kız çocukları oyun sırasında karma gruplarda ve eşleşmelerde bir araya geldiklerinde empati, saygı, farklılıkları kabul etme ve paylaşılan görevler ve anlayışlar üzerinde iş birliği yapma gibi davranışlar pekiştirilmektedir. Kazanma ve kaybetme dinamiklerini öğrenen bir çocuk, olumlu davranışlar sergilerken olumsuz davranışlardan kaçınmak için daha donanımlıdır. Öğrenciler arasında zorbalık olaylarını azaltmak için, akranlar arasında etkileşimleri ve iş birliğini teşvik etmek esastır. Başkalarına saygı, iş birliği ve yardımlaşma gibi sosyal yeterlilikler, beden eğitimi derslerinde uygulama yoluyla etkili bir şekilde geliştirilmektedir. Takım oyunları ve uyarlanabilir kurallar, öğrencilerin değerleri edinmesini kolaylaştırmaktadır. Beden eğitimi derslerindeki aktivitelere katılım, duygusal gelişimi teşvik ederek olumlu değer yargıları ve tutumların oluşmasına yol açmaktadır (Semiz, 2021).

Beden eğitimi derslerinin yürütülmesi için sekiz farklı öğretim modeli mevcuttur. Bunlardan beşi tüm eğitim ortamlarında uygulanabilirken, üçü özellikle beden eğitimi için tasarlanmıştır. Evrensel modeller arasında doğrudan öğretim, işbirlikli öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim, akran öğretimi ve araştırma öğretim modeli yer almaktadır. Buna karşılık, beden eğitimi için uyarlanmış modeller arasında spor eğitimi modeli, taktik oyun yaklaşımı modeli ve bireysel ve sosyal öğretim modeli yer almaktadır. Sınıflarında çeşitli öğretim modelleri uygulayan beden eğitimi eğitmenlerinin ders hedeflerine etkili bir şekilde ulaştığı tespit edilmiştir (Mirzeoğlu, 2017).

Müfredat içinde değer eğitimini geliştirmek ve belirlenen hedeflere ulaşmak için, model tabanlı eğitimin yanı sıra çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Ders hedeflerine ulaşılması, stratejilerin, çeşitli yöntemlerin/stillerin, fiziksel aktivite kartlarının ve oyunların uygulanmasıyla kolaylaştırılmaktadır. Değer eğitimi, tüm müfredatlara resmen entegre edilmiştir. Öğretim hedeflerine ulaşılması, ders çıktılarının uygun sınıf seviyesiyle uyumlu hale getirilmesiyle sağlanır ve akademik yıl boyunca tutarlı bir şekilde sürdürülmektedir (MEB, 2018).

2.8.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi

Beden eğitimi özünde bireylerin bakış açılarını takdir eden, toplumsal değerlerin ve yargıların içselleştirilmesini kolaylaştıran ve başarısızlığın altında yatan nedenleri inceleyen bir sosyal çerçeve oluşturmaktadır. Daha geniş eğitim bağlamından ayrılamaz ve bireyin bütünsel gelişimini etkilemektedir. Bu disiplin, katılımcılar arasında daha sağlıklı bir karakterin geliştirilmesini teşvik etmektedir. Beden eğitimi yoluyla öğrenciler toplumlarının değerlerini özümseyerek toplumsal normlara ve yargılara karşı daha duyarlı ve yaratıcı bir eğilim geliştirmektedir. Beden eğitimi, çocukların okul ortamındaki rollerini anlamalarını sağlayarak hem psikolojik hem de fiziksel keyif sağlamaktadır. Beden eğitimi derslerinde öğrencilere yeteneklerini ifade etme ve geliştirme fırsatı verilmektedir. Bu seanslar sırasında fiziksel aktivitelere katılım, bireylerin daha sağlıklı gelişimine katkıda bulunmaktadır. Birçok kişi için düzenli fiziksel aktiviteyle ilk karşılaşma beden eğitimi ve spor dersleri alanında gerçekleşmektedir. Bu alan, bireysel gelişimde önemli bir rol oynar ve yaşam tarzı seçimlerini derinden etkilemektedir (Çavdar vd., 2018).

Genel eğitim sistemi, toplum içinde sağlam ve sağlıklı bir yaşam tarzını teşvik etmeye ve bireylerin ahlaki, fiziksel ve zihinsel dayanıklılığına katkıda bulunmaya hizmet eden beden eğitimi ve spora önemli bir vurgu yamaktadır. Çağdaş yaşam koşullarında beden eğitimi ve spor aktivitelerinin, bireylerin alkol, tütün ve uyuşturucu kullanımı gibi bağımlılıklar ve alışkanlıklarla ilişkili olumsuz koşulların üstesinden gelmelerine yardımcı olmada önemli bir rol oynadığını kabul etmek önemlidir (Kaymakcan ve Meydan, 2016).

Fiziksel avantajların ötesinde, beden eğitimi ve spor aktiviteleri bireylerin psikolojik sağlığı için önemli faydalar sunmaktadır. Bu aktivitelere katılım yoluyla, bireyler yalnızca ruhsal olarak sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda olumlu sosyal davranışlar da geliştirmektedir (Özgül ve Akbuğa, 2021).

Beden eğitimi, bir bireyin davranışını salt atletik uygulamaların ötesinde sosyolojik ve

ruhsal boyutlarda etkilemektedir. Özellikle, beden eğitimi ve spor aracılığıyla bireyler toplumsal yasalara ve ilkelere uymayı, erdemli eylemleri takdir etmeyi ve bu dersleri benimseyerek başarısızlıklarının nedenleri üzerinde düşünmeyi öğrenilmektedir. Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini teşvik etmede önemli bir rol oynar ve bu gelişimsel yönler arasındaki koordinasyonu artıran hayati bir disiplin görevi görmektedir. Genel olarak, beden eğitimi, spor, karakter gelişimi, insan sağlığı, moral ve üretkenlik arasında doğrudan bir ilişki vardır. Zihinsel ve fiziksel gelişim arasındaki dengeli ve istikrarlı etkileşim, sağlıklı bir toplumun kurulmasını, uzun ömürlülüğü ve mutlu, başarılı ve üretken bireylerin ortaya çıkmasını teşvik etmektedir (Coşkun vd., 2021).

2.8.2. Beden Eğitimi ve Sporun Gelişime Etkisi

Gelişim, bir fetüsün rahimdeyken başlayan ve bireyin mezara ulaşmasına kadar devam eden bir süreçtir. Doğumdan ölüme kadar çeşitli alanlarda gözlemlenen ilerlemeyi kapsar. Dış ve genetik faktörlerin etkileşimi, gelişim olgusunda doruğa ulaşmaktadır. Beden eğitimi ve spor derslerine katılmak öğrenciler arasında sağlığı teşvik etmektedir. Bu tür aktiviteler dengeli bir boy ve kiloya ulaşmaya, dinamik bir fiziğe kavuşmaya ve sonuç olarak sağlam ve uyumlu bir yaşamı mümkün kılmaya katkıda bulunmaktadır. Öğrencilerin bu çerçevede gerçekleştirdiği egzersizler tüm vücutları üzerinde kapsamlı bir etkiye sahiptir. Beden eğitimi ve spor, öğrencilerin hem fiziksel hem de ruhsal iyilik hallerini geliştirirken, aynı zamanda kişisel gelişimi kolaylaştırır, katılımcıların öz farkındalık kazanmalarına ve toplum içinde sosyal kimliklerini oluşturmalarına olanak tanımaktadır (Altun ve Güvendi, 2019).

2.8.3. Çocuğun Gelişiminde Beden Eğitimi ve Sporun Yeri

Hareket, insan varoluşunun ayrılmaz bir parçasıdır ve özellikle çocuklarda etkileşim, tepki ve davranış hakkında bilgi edinmenin bir aracı olarak hizmet etmektedir. Çocukların çevrelerini araştırma konusundaki doğuştan gelen merakı onlara neşe getirir ve etraflarındaki dünyayı anlamalarını kolaylaştırmaktadır. Beden eğitimi, bireylerin fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini destekleyen tutarlı aktiviteler sağlayarak bu içsel hareket ihtiyacını karşılamaktadır. Hareket kavramı, sağlık ve sosyal deneyimlerden estetik karşılaşmalara kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsar ve vücudun optimum işleyişi için hayati bir bileşen oluşturmaktadır (Altun ve Güvendi, 2019).

2.8.3.1. Fiziksel Gelişimdeki Etkileri

Sporun tarih boyunca fiziksel gelişimi etkilediği yaygın olarak kabul edilmektedir. İnsan varoluşunun erken evrelerinde, hayatta kalmanın birincil kuralı gücü korumak için fiziksel aktivitelere katılmaktadır. Toplumlar yerleşik yaşam tarzlarına geçtikçe, bireyler fiziksel çabalarından elde ettikleri faydaları anlamaya başladılar ve bu da spora katılımın artmasına yol açmaktadır. Bu katılım çok sayıda fiziksel ve biyolojik avantaj sağladı. Beden eğitimi ve sporun önemi, sağlık risklerini azaltma ve özellikle kalp ve dolaşım sistemini etkileyen yaralanmaları ve hastalıkları önlemedeki rollerinde açıkça görülmektedir. Ayrıca beden eğitimi gelişmiş kas gelişimi ve iyileştirilmiş fiziksel ve anatomik koşullar yoluyla yüksek performansa ulaşmaya önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu, beden eğitimi ve sporun genel fiziksel sağlık ve dayanıklılık üzerindeki etkisini vurgular. Sonuç olarak, beden eğitimi yoluyla bireyler yalnızca zindelik seviyelerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda dayanıklılık, güç ve esneklik gibi alanlarda daha fazla yeterlilik kazanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2013).

Spor yapmanın fiziksel açıdan avantajları önemlidir. Spora düzenli katılım, aktif ve çevik bir fiziği teşvik ederek bireylerin hem fiziksel hem de zihinsel yorgunlukla karşı karşıya kaldıklarında daha fazla dayanıklılık göstermelerini sağlamaktadır. Ayrıca spor vücut yağı ve kilo arasında uygun bir denge sağlamada önemli bir rol oynar ve bireylerin fiziksel güç gerektiren senaryolarda dayanıklılığını artırmaktadır. Dahası, spora katılım hormonların düzenli çalışmasını destekler ve kılcal yoğunlukta bir artış kaydedilir. Spor, optimum kalp fonksiyonunu teşvik ederek, kalbin atım hacmini ve dolaşan kan hacmini artırarak genel kardiyovasküler sağlığa olumlu katkıda bulunmaktadır (Altun ve Güvendi, 2019).

2.8.3.2. Zihinsel Gelişimdeki Etkileri

Zihinsel gelişim, kişinin çevresini yorumlama ve anlamada yer alan bilişsel süreçlerin aktif ilerlemesi olarak anlaşılmaktadır. Jean Piaget tarafından dile getirilen ve desteklenen bilişsel gelişim teorisi, bebeklik dönemi de dâhil olmak üzere yaşamın en erken evrelerinden itibaren fiziksellik ve zekâ arasındaki karşılıklı bağımlı ilişkiyi vurgulamaktadır. Beden eğitimi ve spora katılmak, bedensel hareketler yoluyla temel bilişsel kavramların tanımlanmasını ve geliştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Beden eğitimi ortamlarında, çeşitli fiziksel aktiviteler yoluyla deneyimsel öğrenme, algı, mantıksal akıl yürütme, karşılaştırmalı analiz ve temel kavramların geliştirilmesi teşvik edilmektedir. Spora düzenli katılım, bireylerin bilişsel rahatlama yaşamasına yol açar ve bunun

sonucunda başarı ve mutluluk duyguları artar. Bu katılım, yaşamla uyum duygusunu teşvik etmekte ve özgüveni güçlendirmektedir. Dahası, bireyler problem çözme yeteneklerini geliştirerek günlük zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıkmalarını sağlamaktadır (Sural, 2021).

2.8.4. Ortaokullarda Beden Eğitimi ve Spor Dersi

Bilim ve teknolojideki hızlı ilerlemeler, bireylerin ve toplumların gelişen ihtiyaçlarıyla birleşince, öğrenme ve öğretme teorilerindeki yenilikler ve ilerlemeler yoluyla bireylerin beklenen rollerini doğrudan etkilemiştir. Eğitim programlarının bakış açısını yönlendiren kolektif prensipleri temsil eden değerlerimiz, bu gelişmeler tarafından şekillendirilmiştir. Bu prensipler tarihi köklerimizden ve geleneklerimizden beslenirken, aynı zamanda günümüze ve geleceğe uzanan dallar tarafından da desteklenmektedir. Müfredatta vurgulanan 'kök değerler' arasında adalet, dostluk, dürüstlük, öz disiplin, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik yer almaktadır. Günümüzde beden eğitimi ve spor, genç nesiller arasında hem zihinsel hem de fiziksel refahı destekleyen hayati katılım alanları olarak kabul edilmektedir. Eğitim programlarının ayrılmaz bir bileşeni olan beden eğitimi ve spor, öğrencilerin psikomotor, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini kolaylaştırır. Dahası, öğrencileri sporu hayatlarına dâhil etmeye ve kültürel ve atletik aktiviteler yoluyla okul dışındaki zamanlarını değerlendirmeye teşvik ederler (MEB, 2018).

Beden Eğitimi ve Spor Dersi müfredatı, öğrencilerin başarması gereken belirli hedeflerle tasarlanmıştır. Bu hedefler arasında sporun hem küresel hem de Türkiye'deki tarihi evrimini anlamak ve Türk spor tarihindeki önemli sporcuları tanımak yer almaktadır. Ayrıca, öğrenciler fiziksel aktiviteler yoluyla hareket yeteneklerini, bilgilerini ve becerilerini geliştirecek, bu uygulamalarla alışkanlık haline gelmiş bir etkileşimi teşvik edecek ve bir spor kültürü oluşturacaklardır. Müfredat, engelli bireylerin ve özel eğitime ihtiyaç duyanların fiziksel, sosyal ve ruhsal gelişiminde sporun önemini vurgular. Ayrıca, öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin Atatürk ve Türk aydınlarının bakış açılarını içselleştirmelerini amaçlamaktadır. Spor organizasyonlarına katılarak, öğrenciler gelişmiş bir spor bilincine sahip, sosyal açıdan bilinçli bireyler olarak büyümeye teşvik edilirken, aynı zamanda adil oyun ilkesine dayanan dürüst ve saygılı davranışları düzenli bir uygulama haline getirilmektedir. Program bu hedeflerle uyumlu olacak şekilde yapılandırılmaktadır (MEB, 2020).

5.6.7.8 Çocukların sınıf düzeyindeki gelişimsel gereksinimleri dikkate alınarak iki temel bileşene odaklanan bir program ve plan oluşturulmuştur: Aktif ve sağlıklı yaşam ve hareket yeteneği. Daha detaylı inceleme sonucunda planda gülme ve kutlamaların belirli örnekleri, temel kelime dağarcığının anlaşılması, öz yönetim ve bilişsel beceriler gibi alt unsurlar vurgulanmıştır. TTKB kararına göre, ortaokulların normal ortaokullarda her sınıf için haftada iki saat beden eğitimi dersi vermesi zorunludur. Ayrıca öğrenciler tercihlerine göre iki veya dört saatlik artışlarla seçilebilen seçmeli spor dersini seçebilirler. İmam Hatip ortaokulları için haftalık ders programında beden eğitimi dersi 5. sınıflar için 2 saat, diğer sınıflar için 1 saat olarak ayrılmıştır. Ayrıca İmam Hatip Ortaokullarında seçmeli spor dersi 5, 6 ve 7. sınıflarda öğrencinin tercihine göre 1 saat, 8. sınıfta ise 1 veya 2 saat olarak seçilebilmektedir (TTKB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2022).

2.8.4.1. Ortaokullarda Beden Eğitimi ve Spor Dersi Ders Programı

Ortaokul beden eğitimi ve spor dersi programı, öğrencilerin yaş seviyeleri, ilgi alanları, hazır bulunuşlukları ve beklentileri dâhil olmak üzere eğitimi doğrudan etkileyen faktörlere önemli bir vurgu yapmaktadır. Program, beden eğitimi ve spor yoluyla 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki öğrencilerin gelişimini olumlu yönde etkileyen eğitim sürecini vurgulamaktadır. Bu derslere katılan öğrencilerin yaşlarına ve fiziksel durumlarına uygun aktiviteler yoluyla fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini geliştirmelerini amaçlamaktadır. Bu hedefe ulaşmak için program, 5. sınıftan 8. sınıfa kadar olan ortaokul öğrencilerinin gelişimsel ihtiyaçlarını ve eğitim önceliklerini ele alan iki temel alan etrafında yapılandırılmıştır. Bu birincil alanlar, merkezi temaları Hareket Yeterliliği ve Aktif ve Sağlıklı Yaşam olan öğrenme ve gelişime odaklanır. Müfredat, beden eğitimi ve spor aktiviteleri içindeki çeşitli başarılar yoluyla öz yönetim, sosyal beceriler ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2018).

Milli Eğitim Kurulu tarafından yayımlanan ilkokul müfredatında belirtildiği gibi, Beden Eğitimi ve Oyunlar dersi 1., 2. ve 3. sınıflarda haftada 5 saat zorunlu ders olarak okutulurken, 4. sınıfta haftada 2 saat sınıf öğretmenleri tarafından okutulmaktadır. Ortaöğretimde, "Beden Eğitimi ve Spor" dersi de zorunludur ve 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki öğrenciler için haftada 2 saat beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından verilmektedir. Ayrıca, "Spor ve Fiziksel Aktiviteler" dersi 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki öğrenciler için seçmeli ders olarak mevcuttur ve beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından haftada 2 ve 4 saat, öğrenci tercihlerine ve isteklerine bağlı olarak verilmektedir (MEB, 2018).

İmam Hatip Ortaokulları ders programında 5. sınıfta zorunlu "Beden Eğitimi ve Spor" dersi haftada 2 saat olarak verilmektedir. Buna karşılık, 6., 7. ve 8. sınıflarda bu ders haftada 1 saat olarak beden eğitimi ve spor alanında uzman öğretim görevlileri tarafından verilmektedir. Ayrıca, 5., 6. ve 7. sınıflarda seçmeli "Spor ve Fiziksel Etkinlikler" dersi haftada 1 saat olarak verilmektedir. 8. sınıf öğrencileri ise istek ve tercihlerine bağlı olarak haftada 2 saat olarak katılabilmektedir (MEB, 2018).

İlk olarak 2009 yılında tanıtılan girişim seviyelere göre yapılandırılmış ve 'Ortaokul Beden Eğitimi Dersi Müfredatı' adı altında uygulanmıştır. Beden eğitimi için bu müfredat, Hareket Bilgisi ve Becerileri, Spor Kültürü ve Ulusal Bilinç olmak üzere Öğrenme Alanları ile bu alanlarla ilişkili Genel Hareket Bilgisi ve Becerileri ve Özel Hareket Bilgisi ve Becerileri Alt Öğrenme Alanları olarak düzenlenmiştir. Her alt öğrenme alanı için bilişsel, duygusal ve psikomotor kazanımlar belirlenmiştir. Ortaöğretim için geliştirilen ve temel eğitim programından farklı olan bu girişim, 2017 ve 2018'de yenilenmiş ve bu süreçte öğrenme alanları ve ders çıktıları da revize edilmiştir (Aydın vd., 2022).

2.8.4.2. Ortaokulda Beden Eğitimi Dersi Uygulamaları

Türkiye'de, ortaokullardaki beden eğitimi derslerinin müfredatı, öğrencilerin çeşitli fiziksel aktivitelerdeki yeteneklerini geliştirmek için yapılandırılmıştır. Bu dersler, öğrenciler arasında fiziksel gelişimi teşvik etmeyi, sağlıklı bir yaşam tarzının benimsenmesini teşvik etmeyi ve spor yapmanın önemini vurgulamayı amaçlamaktadır. Beden eğitimi dersleri, okulların beden eğitimi tesislerinde veya spor salonlarında gerçekleşir ve genellikle haftada birkaç kez gerçekleştirilir yapılmaktadır (Topalli, 2019).

Dersler kapsamında öğrencilere koşu, yüzme, basketbol, voleybol, futbol, hentbol, badminton, tenis ve atletizm gibi çeşitli sporlar öğretilmektedir. Ayrıca, beden eğitimi ve spor müfredatı, esneklik, dayanıklılık, güç ve koordinasyon gibi öğrencilerin fiziksel yeteneklerini geliştirmek için tasarlanmış egzersizleri kapsamaktadır. Bu dersler yalnızca fiziksel aktivitelerle ilgili bilgi ve becerilerin geliştirilmesini kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda takım çalışması, liderlik, saygı ve adil oyun gibi temel sosyal becerileri de kazandırmaktadır. Sonuç olarak, bu dersler öğrencileri sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemeye ve fiziksel aktiviteleri günlük rutinlerine entegre etmeye teşvik etmektedir (Topalli, 2019). Beden eğitimi derslerinde, aşağıdaki uygulamalar göz önünde bulundurulmalıdır:

1. Takımlar halinde oyunlar ve yarışmalar düzenlenmeli ve teknik taktik ayrıntıları takım olarak oynanan oyunlarda öğretilmelidir.
2. Karma takım oyunlarına hem kız hem de erkek çocukların katılması sağlanmalıdır.
3. Hareket kabiliyetini, çevikliği ve hızı artırmaya yönelik egzersizler yüksek yoğunlukta yapılmalıdır.
4. Erkek öğrencilerde kuvvet ve dayanıklılık antrenmanları tam kapasitede yapılmamalıdır.
5. Etkinlikler arasında karışık ritmik hareketler, dans, halk oyunları, izcilik gibi aktivitelerin bir arada yapılması esastır.
6. Çeşitli spor dallarında teknik becerilerin geliştirilmesine ağırlık verilerek hareketlerin akıcı bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.
7. Çalışma süresinin, molalar dâhil 50-60 dakikayı geçmemesi gerekmektedir.
8. Öğrencilerin bireysel ilgi alanlarına uygun olarak çeşitli gelişimleri teşvik edilmelidir.
9. Öğrencilerin sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılmalı ve öğrencilerin refahına dikkat edilmelidir.
10. Öğrencilerin motivasyonunu yüksek tutarken, aynı zamanda üretkenliğin sürekliliğini sağlamak için gerekli görülen açıklamaların yapılması gerekmektedir (MEB, 2018).

2.8.4.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları

Ülkemizde, Atatürk ilkeleri doğrultusunda, Anayasa ve Milli Eğitim Temel Kanunu doğrultusunda, beden eğitimi ve spor derslerinin amacı, her yaştan öğrencinin kişisel gelişimi göz önünde bulundurularak, sağlıklı, ahlaklı, gelişmeye yönelik, üretken, milli değerlere saygılı, demokrasiyi benimsemiş bireyler yetiştirmektir. Bu hedeflere göre beden eğitimi ve spor dersinin MEB'e bağlı bütün kurumlardaki genel amaçları (MEB, 2018);

- Ülkemizin önde gelen aydınlarının ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün beden eğitimi ve spora ilişkin bakış açılarını ve kavramlarını tarihsel bağlamlarından güncel uygulamalarına kadar kavramak, benimsemek ve dile getirmektir.
- Kişinin bütünsel gelişimi için, kendi bedeni ve fiziksel özellikleriyle ilgili farkındalığa sahip olması esastır.
- Bireylerin genel fiziksel iyilik halleri için sinir, kas ve eklemler arasındaki koordinasyonu artırmak, aynı zamanda yaşlarına uygun sağlıklı bir duruş sağlamalarını sağlamaktır.

- Milletimizin tarihi çağlardan günümüze önemli bir kültürel değerini temsil eden halk oyunlarımızı takdir edebilmek için, onların öneminin anlaşılması ve dans sanatıyla birlikte ritmik müzik becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.
- Öğrenciler, ulusal bayramları ve önemli günleri benimsemeli, bunların önemini kabul etmeli ve gönüllü olarak katılma ve katkıda bulunma arzusunu ifade etmelidirler.
- Beden eğitimi ve spor dersinin psikolojik, sosyal, fiziksel birçok faydasının öğrenciler tarafından farkına varılması ve öğrencilerin sporu yaşam tarzı olarak benimsemektir.
- Sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemenin temeli olarak tutarlı ve besleyici bir diyet sürdürmenin önemini kavramalı, ayrıca spor yaralanmalarına yönelik ilk yardım tekniklerini edinmeli ve uygulamalıdır.
- Sevgi kapasitesine ve doğal dünyanın farkındalığına sahip olmak, doğanın içsel güzelliklerini tanımayı, korumayı ve beslemeyi gerektirmektedir.
- Fiziksel aktiviteler aracılığıyla sosyal olarak etkileşime girebilme yeteneği, akranlarla etkileşimi kolaylaştırır ve bireylerin çevrelerindeki iş birliğini teşvik etmektedir.
- Grupla fiziksel aktiviteler de dâhil olmak üzere tüm etkileşimlerde işbirlikçi bir şekilde etkileşimde bulunabilme yeteneği, etkili bir şekilde sosyalleşmeyi, grup içinde uyumu sürdürmeyi ve adil ve uyumlu bir liderin niteliklerini bünyesinde barındırmayı gerektirir.
- Kendine güvenme, düşüncelerini ifade etme ve duyguları, fikirleri ve bakış açılarını göz önünde bulundurarak bilinçli kararlar alma kapasitesi esastır.
- Rekabetçi fiziksel çabalar da dâhil olmak üzere her türlü etkileşimde bireylere saygı gösterilmeli, verilen kararlara saygı gösterilmeli, dürüstlük ve adalet sergilenmeli ve hem yenilgi hissini hem de zafer zaferini nezaketle kabul edilmelidir.
- Devlete bağlılık göstermek ve onun malını korumak ve devlet malına sahip çıkılmalı ve korunmalıdır.
- Fiziksel aktiviteler sırasında spor araç ve gereçlerini doğru ve uygun şekilde kullanmaktır (MEB, 2018).

2.8.4.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Müfredatının amacı, öğrencileri ileri düzey eğitimsel arayışlar için donatmak ve yaşamları boyunca geliştirilecek temel hareket becerilerinin gelişimini desteklemektir. Bu, sağlıklı bir yaşam tarzına elverişli dinamik, durağan olmayan hareketlerde kök salmış temel yeteneklerin yanı sıra sosyal katılım ve bireysel öz yeterlilik ve eleştirel düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi için hayati önem taşıyan

becerileri içermektedir. Hedeflenen bu amaca bağlı olarak beden eğitimi ve spor dersi eğitimine katılan öğrenciler için ulaşması beklenen program çıktıları (MEB, 2018);

- Öğrencilere çeşitli fiziksel aktivitelere ve sporlara uygun hareket becerileri kazandırılır.
- Öğrenciler beden eğitimi ve spor derslerinde edindikleri hareketleri, hareketle ilgili kavramları, bu hareketlerin özelliklerini ve prensiplerini çeşitli fiziksel aktivite ve sporlarda uygularlar.
- Beden Eğitimi ve Spor derslerine katılan öğrenciler, yeterlilik düzeyleri ne olursa olsun, sağlıklı bir yaşam tarzını teşvik etmek amacıyla spor, fiziksel aktiviteler ve fiziksel aktivite ilkeleriyle ilgili kavramları açıklamaktadırlar.
- Öğrencilere düzenli fiziksel aktivite ve spor katılımıyla, refahlarını koruma, sağlıklarını koruma ve genel zindeliklerini geliştirme fırsatı verilir.
- Beden Eğitimi ve Spor dersinde öğrenciler, bu disiplinlerin tarihi ve gelişimi hakkında bilgi edinir, değerlerini içselleştirir ve beden eğitimi ve sporla ilişkili kültürü benimserler.
- Beden eğitimi ve spor derslerine kayıtlı öğrenciler kendi eğitim süreçlerini yönetmek ve denetlemekten sorumludurlar.
- Beden Eğitimi ve Spor derslerine kayıtlı öğrenciler iletişim becerilerini kazanır ve geliştirir, böylece hem akranlarıyla hem de çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurarlar.
- Beden Eğitimi ve Spor derslerine kayıtlı öğrenciler, işbirliği yapma becerilerini kazanır ve fair play ilkelerini benimserler.
- Beden eğitimi ve spor derslerine katılan öğrenciler doğayı takdir etmeyi ve ona karşı duyarlılık geliştirmeyi öğreniyorlar.
- Eğitim hayatları boyunca beden eğitimi ve spora katılan öğrenciler, çeşitliliği anlama ve saygı duyma konusunda bir anlayış geliştirirler (MEB, 2018).

2.8.4.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öğretim Programının Alana Özgü Becerileri

Beden Eğitimi ve Spor Dersleri müfredatı, öğrencilerin kapsamlı bir yaklaşımla fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini desteklemek için tasarlanmış önemli bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu programın temel amacı, öğrencilerin çeşitli sporlarla ilgili temel hareket becerilerini geliştirmelerini ve aynı zamanda fiziksel aktivitelere katılma alışkanlığını ömür boyu sürdürmelerini sağlamaktır. Bu çerçevede, öğrencilerin edinmesi beklenen fiziksel yeterlilikler dayanıklılık, çeviklik, esneklik, hareketlilik, koordinasyon, ritim ve gücü kapsamaktadır. Bu yeterlilikler yalnızca atletik performansı artırmak için

değil, aynı zamanda bireylerin günlük rutinlerinde daha aktif, sağlıklı ve işlevsel yaşamlar sürmelerini sağlamak için de önemlidir (Yıldırım ve Onan, 2021).

Dayanıklılık, kasların ve kardiyovasküler sistemin uzun süreli fiziksel aktiviteler sırasında etkili bir şekilde işlev görme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu özellik, öğrencilerin özellikle koşu, yüzme ve bisiklete binme gibi aerobik aktivitelerde yorgunluk hissetmeden uzun süreler boyunca egzersiz yapmalarını sağlamaktadır. Yüksek düzeyde fiziksel dayanıklılığa sahip olanlar, hem atletik çabalarda hem de günlük yaşamda daha fazla enerji ve direnç gösterilmektedir.

Çabukluk, bir uyarana hızlı ve etkili bir şekilde yanıt verme kapasitesini ifade etmektedir. Vücudun yönünü veya hızını kısa bir sürede değiştirme yeteneği ile karakterize edilen bu beceri, atletizm, futbol ve basketbol gibi çeşitli sporlarda başarıya ulaşmak için gereklidir. Öğrencilerin hızlı hareketler gerektiren koşullara uyum sağlama yeteneğini geliştirmektedir (Yıldırım ve Onan, 2021).

Esneklik kapasitesi, kasların ve eklemlerin mümkün olan en geniş hareket aralığında çalışmasını sağlamaktadır. Bu özellik, öğrencilerin atletik performansını artırmakla kalmaz, aynı zamanda yaralanma olasılıklarını da azaltmaktadır. Esneklik, özellikle jimnastik, dans ve yüzme gibi disiplinlerde yüksek performans elde etmek için temel ön koşullardan birini oluşturmaktadır. Dahası, esneklik duruş dengesinin korunmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Hareketlilik esneklikle benzerlikler taşısa da, daha çok aktif hareket etme yeteneğiyle ilişkilidir. Eklemlerin serbestçe ve rahat bir şekilde hareket etmesini sağlayan bu yetenek, vücudun çeşitli yönlere ve açılara uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Hareketliliği artırmak yalnızca günlük aktivitelerdeki işlevselliği iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda atletik çabalarda gelişmiş performansa da katkıda bulunmaktadır.

Koordinasyon, çeşitli vücut parçalarının birbirleriyle ve çevreyle uyumlu bir şekilde çalışmasını kolaylaştıran bir motor becerisini temsil etmektedir. Göz-el ve göz-ayak koordinasyonu gibi belirli alanlarda gelişen bu yetenek, karmaşık hareketlerin etkili ve kontrollü bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Üstün koordinasyon becerilerine sahip olanlar, spor ve oyunlarda başarılı olma eğilimindedir ve ayrıca denge, refleksler ve dikkat gibi ek alanlarda gelişmiş performans göstermektedir (Sural, 2021).

Ritim, hareketleri belirli bir sırayla yürütme kapasitesine, müzik eşliğinde veya içsel bir tempoyla uyumlu hale getirme kapasitesine işaret etmektedir. Ritmik becerilerdeki

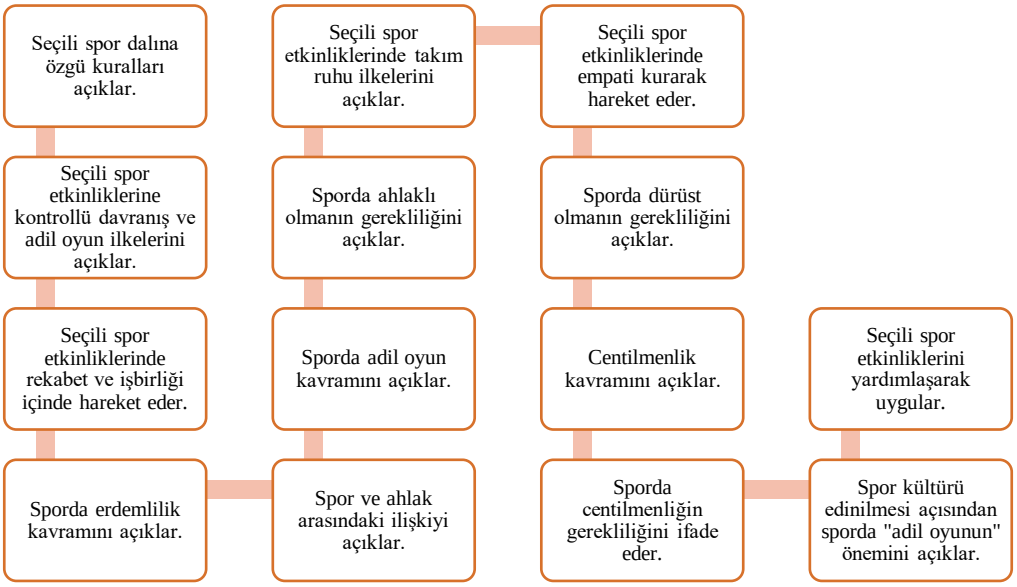
yeterlilik, bir bireyin çevresiyle senkronize olma yeteneğini kolaylaştırmaktadır. Dans, halk dansları ve jimnastik gibi ritmik aktivitelerde özel bir öneme sahiptir. Dahası, bir ritim duygusu geliştirmek öğrencilerin estetik beğenisini artırmaktadır.

Sonuç olarak, güç kasların direnci dayanma ve aşma kapasitesini ifade etmektedir. Bu yetenek, halter ve direnç bantları gibi dış direnci içeren eğitimler yoluyla geliştirilmektedir. Gücün artırılması öğrencilerin duruşlarını iyileştirir ve atletik hareketleri daha etkili ve güçlü bir şekilde yapmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, iskelet-kas sisteminin sağlıklı gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu fiziksel becerilerin önemi sadece atletik başarının ötesine uzanır; sağlıklı bir yaşam tarzının oluşumu ve korunması için hayati önem taşımaktadır. Bu becerilerin öğrencilere beden eğitimi dersleri sırasında verilmesiyle, hem çocuklukları hem de yetişkinlikleri boyunca aktif bir yaşam sürmelerini sağlayan bir temel oluşturulmaktadır (Sural, 2021).

2.8.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik

Beden eğitimi ve spor dersleri, okullar arası yarışmalarla birlikte, öğrencilere sportmenliklerini sergilemeleri ve bu davranışları eylem halinde gözlemlemeleri için bir platform sunmaktadır. Bu ortamların amaçlanan amaçları doğrultusunda kullanılması, spor kültürü için gerekli olan etik değerler konusunda farkındalığı teşvik etmektedir. Böylece planlanan ve istenen sonuçları desteklemektedir. Bir sporcu sportmenlik ilkelerinde ne kadar iyi beslenmiş olursa olsun antrenörlerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin etkisi, sporcuyu temsil ettiği okulun, kulübün veya bölgenin adını vurgulayarak ve sürekli olarak başarı beklentileri empoze ederek bu değerlerden uzaklaştırmaktadır. Sonuç olarak, sporculara ve öğrencilere sportmenliği aşılamayı amaçlayan eğitim yetersiz kalmaktadır. Bu eğitimin, sadece sporcuların kendilerinin ötesinde tüm katılımcıları kapsayacak şekilde toplum genelinde yayılması hayati önem taşımaktadır (Türkmen ve Varol, 2015).

Beden eğitimi ve spor dersleri müfredatını gözden geçirdiğimizde, sporun ahlaki ilkelerinin bu eğitim ortamlarında ne kadar hayati olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Programın özel hedefleri, yalnızca öğrencilerin spor aktivitelerine katılımları yoluyla sosyal boyutlarının geliştirilmesini değil, aynı zamanda spor bilincinin geliştirilmesini de kapsamaktadır. Bu, rakiplerin kabul edilmesini ve onlara karşı doğru, dürüst, saygılı ve centilmence davranma taahhüdünü içermektedir. Ortaokul beden eğitimi ve spor dersi için öğretim çıktılarının analizi, aşağıdaki öğrenme çıktılarının sporun etiği ve değerleriyle uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır (MEB, 2018):

Şekil 2.3. Spor ahlakı ve değerleri ile ilgili kazanımlar

Beden eğitimi ve spor müfredatına spor etiği ve değerlerinin dâhil edilmesi, okul atletizminde uygun sportmenlik davranışlarını göstermenin önemini vurgulamaktadır. Çocuklar ve ergenler arasında iş birliği ve dayanışmayı teşvik etmek, kurallar konusunda farkındalık yaratmak ve adalet, paylaşım, hoşgörü ve yardımseverlik gibi kavramları aşılamak, sporun bireyler, doğa ve toplum üzerindeki etkilerini ve rollerini anlamak, okul sporlarının temel eğitim hedefleri ve ilkeleridir. Bu bağlamda, sportmenlik kavramını beden eğitimi ve spor derslerinde kapsamlı bir şekilde açıklamak ve etkili bir şekilde uygulamak hayati önem taşımaktadır. Genç bir kişinin yetiştirilmesinde sportmenliğe ne kadar vurgu yapılırsa yapılsın, öğretmeni, koçu veya yöneticisi sürekli olarak okulu, takımı veya bölgeyi tanıtmaya veya kişisel ilgi alanlarına göre onları ödüllendirmeye odaklanıyorsa, bu bireylerin sportmenliği tanıması ve uygulaması zorlaşmaktadır. Bu nedenle, sportmenliğin tanıtımını yalnızca spor yapan öğrenciler veya sporcularla sınırlamak yeterli değildir (Turan, 2020).

Beden eğitimi ve spor derslerinin, derslerin kapsamı ve içeriğinden etkilenen dayanışma, hak ve hukuka saygı, empati, paylaşım, kurallara uyma, hoşgörü ve yardımseverlik gibi insani değerleri geliştirmede önemli bir role sahip olduğunu vurgulanmıştır. Sonuç olarak, sportmenlik beden eğitimi ve spor derslerinde açıkça ele alınmasa bile, öğrencilerin ders organizasyonu, ders etkinlikleri ve hatta ders dışı ortamlarda sportmenlik davranışlarını benimseyecekleri öngörülmektedir (Kayışoğlu vd., 2015).

Spor yapan lisanslı öğrencilerin adil oyun ilkesine akranlarından daha az önem verdiğini göstermektedir. Bu gözlem, ekonomik, endüstriyel ve politik faktörler tarafından

yönlendirilen sporun amatörlükten uzaklaşmasının, sporcuları başarıya öncelik vermeye yönlendirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, sporcular için eğitim ve öğretim çerçevelerinde sportmenliğin önemini vurgulamak esastır. Sportmenlik bilincini artırmak için okullar ve spor kulüpleri bu kavramı etkili bir şekilde içeren müfredatlar geliştirmelidir (Gümüş vd., 2016).

Spor erdeminin ilkelerini göz ardı eden kurumsal çerçevelerin kurulması, eğitim kurumları ve spor kulüplerinden bağımsız eylem eksikliğiyle birleştiğinde, olumsuz sonuçlara, başarıda düşüşe ve spor eğitimi alanında beklenen davranış değişikliklerini gerçekleştirememeye yol açmaktadır. İlgili üniversite bölümlerinden alınan müfredatların analizi, adil oyunla ilişkili kavram ve başarıların lisans programlarına yalnızca seçmeli dersler olarak veya diğer dersler içinde sınırlı bir dereceye kadar dâhil edildiğini ortaya koymaktadır (Topalli, 2019).

2.9. İlgili Araştırmalar

2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

2010-2011 eğitim öğretim yılında Muğla ilinde bulunan bir lisede yapılan çalışmaya 387 öğrenci katılmıştır. Bulgular, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum puanlarının cinsiyete, sınıf düzeyine ve kayıtlı oldukları alan programlarına göre değiştiğini ortaya koymuştur. Erkek ve kız öğrencilerin ortalama tutum puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiş olup, hem sınıf düzeyi hem de bölüm programı da bu puanları etkilemiştir (Ekici vd., 2011).

Ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin bakış açıları incelenen araştırmaya toplam 501 öğrenci katılmıştır. Bulgular, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum puanlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, okul takımlarına seçilme durumu ve spor kulüplerindeki sportmenlik durumu gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değiştiğini ortaya koymuştur. Ayrıca okul takımında yer alan öğrenciler, takımda yer almayanlara göre daha yüksek tutum puanları göstermiştir. Benzer şekilde spor kulüplerinde lisanslı sporcu olanların, atletizme katılmayanlara göre daha yüksek tutum puanları olduğu görülmüştür (Karadağ, 2012).

Lise öğrencilerinin beden eğitimi derslerinde sergiledikleri sportmenlik davranışları farklı değişkenler dikkate alınan araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezindeki devlet okullarında öğrenim gören 550 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada, ortaokul öğrencileri için tasarlanan “Beden Eğitimi Dersi

Sportmenlik Davranış Ölçeği" ile Kiper (1984) tarafından oluşturulan "Saldırganlık Envanteri" kullanılmıştır. Öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanlar; cinsiyet, ailenin ekonomik durumu, akademik başarı ve en çok ilgi duydukları spor türü gibi faktörlere göre analiz edilmiştir. Bulgular, beden eğitimi derslerinde sportmenlik davranışlarının öğrencilerin cinsiyetine ve tercih ettikleri spor türüne göre değiştiğini göstermiştir (Koç ve Güllü, 2017).

Spora katılımın beden eğitimi derslerindeki sportmenlik davranışlarına etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya Burdur il merkezinde bulunan dört ayrı ortaokuldan toplam 704 öğrenci katılmıştır. Araştırmacılar, öğrencilerin beden eğitimi derslerinde sergiledikleri sportmenlik davranışlarını değerlendirmek için Koç (2013) tarafından geliştirilen beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeğini kullanmışlardır. Bulgular, BEDSSÖ ölçeğinden alınan toplam puan ortalamasının 61,75 olduğunu ve öğrencilerin orta düzeyde sportmenlik davranışı sergilediğini göstermiştir. Cinsiyete dayalı değerlendirmelerde ise erkek öğrencilerin genel olarak ve uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutunda daha yüksek puan aldıkları ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Ayrıca lisanslı spor yapan öğrencilerin lisanslı spor yapmayanlara kıyasla BEDSSÖ ölçeğinde daha yüksek puanlar elde ettiği bulundu (Karafil vd., 2017).

Muş ilindeki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik tutumları ile çeşitli etki faktörleri arasındaki ilişki analiz edilen araştırmaya 2015-2016 eğitim öğretim yılında toplam 766 öğrenci katılım göstermiştir. Çalışmada beden eğitimi dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Bulgular, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarının sınıf düzeylerine, okul dışında boş zamanlarında atletik faaliyetlere katılımlarına ve kulüp sporcusu olarak katılımlarına göre önemli ölçüde değiştiğini göstermiştir (Okut, 2017).

Kocaeli ili Kartepe ilçesinde bulunan 10 ortaokuldan orantılı örnekleme yoluyla seçilen 640 öğrencinin tutum düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin okula yönelik tutumlarını, akran zorbalığı ve mağduriyeti deneyimlerini değerlendirmek ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamaktır. Bulgular, öğrencilerin okula karşı yüksek düzeyde olumlu tutumlar sergilediğini göstermiştir. Ayrıca, öğrencilerin okula yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gözlenmiş, kız öğrenciler daha olumlu tutumlar göstermiş; ayrıca, alt sınıftaki öğrencilerin daha olumlu tutumlar gösterdiği sınıf düzeyiyle ilgili olarak ve daha başarılı öğrencilerin lehine olan akademik başarıyla ilgili olarak da bir farklılık görülmüştür (Açıkgöz, 2017).

Milli güreşçiler arasında sportmenlik yönelimi düzeylerinin incelendiği çalışmanın evrenini 2018 Avrupa Şampiyonası'na giden son hazırlık grubunda yer alan 65 milli güreşçi oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise 42 güreşçiden oluşmaktadır. Veri toplama araçları araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Sportmenlik Yönelim Ölçeği'dir. Bulgular katılımcıların genel olarak spor alanındaki sorumluluklara ve sosyal normlara bağlılık gösterdiklerini, ayrıca kurallara ve yönetime saygı duyduklarını göstermektedir. Ancak rakiplere saygıyı yansıtan alt boyut en düşük ortalamayı vermiştir. Erkek milli güreşçilerin kadın milli güreşçilere kıyasla rakiplerine karşı daha fazla saygı gösterdikleri görülmüştür (Güllü ve Şahin, 2018).

Antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada 77 kadın ve 150 erkek olmak üzere toplam 227 kişi yer almıştır. Tamamı sporcu olan katılımcılar, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa ve Gelişim Üniversitesi Spor Bilimleri Fakülteleri'nde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği ve sportmenlik yönelimi ölçeği olmak üzere iki ayrı ölçek uygulanmıştır. Sonuçlar, katılımcıların antrenör-sporcu ilişkilerine ilişkin algıları ile sportmenlik yönelimleri arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Sportiflik yönelimleri incelendiğinde en yüksek katılım düzeyinin sporlarda sosyal sorumluluklara bağlılık, sosyal normlara uyma ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında gerçekleştiği, rakibe saygı alt boyutunun ise en düşük katılım düzeyini gösterdiği bulunmuştur (Güllü, 2018).

Kadın basketbolcuların sergilediği sportmenlik davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanan çalışmaya 48'i Türkiye Kadınlar Basketbol 1. Liginde, 48'i ise bölge liginde mücadele eden toplam 96 kadın basketbolcu katılmıştır. Araştırma verileri çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Bulgular, kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimlerinde atletik deneyim, eğitim düzeyi ve yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur; ancak lig kategorisine göre önemli bir farklılık gözlenmemiştir. Daha genç yaştaki kadın basketbolcuların, daha az atletik deneyime sahip olanların ve orta düzeyde eğitim düzeyine sahip olanların, daha fazla atletik deneyime ve daha yüksek eğitim düzeyine sahip olan yaşlı meslektaşlarına kıyasla sportmenlik yönelimi değerlerine daha olumlu katkılar gösterdiği sonucuna varılabilir (Özsarı vd., 2018).

Ebeveyn eğitim düzeyleri ve spor yapan aile üyelerinin varlığı gibi çeşitli faktörler arasındaki ilişkileri incelemek için 898 öğrenciye beden eğitimi ve spor tutum ölçeği uygulanmıştır. Bulgular, cinsiyetle ilgili tutumlarda ve spor yapan aile üyelerinin etkisinde

anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, anne veya babanın eğitim düzeyine dayalı tutumlarda dikkate değer bir fark gözlenmemiştir. Genel olarak, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine karşı olumlu tutumlarını sürdürdükleri ve çalışmaya katılan iki okul arasında anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna varılmıştır (Topalli, 2019).

Farklı Alanlardaki Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi amacıyla yürütülen araştırma, Van ilinde çeşitli ortaöğretim okullarında öğrenim gören 1.300 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Ayrıca araştırma, okullarında spor salonunun bulunması, öğrencilerin dış görünüşlerine ilişkin algıları, dersin karma eğitim olmasından duydukları rahatsızlık ve ebeveynlerinin spor faaliyetlerine katılmalarına izin verme derecesi gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur (Aras, 2020).

Anadolu ve Spor Liseli Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi amacıyla yürütülen çalışmaya 82'si Anadolu lisesi, 58'i ise spor lisesi olmak üzere toplam 140 öğrenci yer almıştır. Tutum ölçeği kullanılarak öğrencilerin spor lisansına sahip olup olmaması, sınıf düzeyi, ailede spor yapan bir bireyin bulunup bulunmaması gibi çeşitli faktörler incelenmiştir. Bulgular, düzenli olarak spor faaliyetlerine katılan lise ikinci kademe öğrencileri ile spor lisesine kayıtlı 15-17 yaş aralığındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğunu göstermiştir. Ancak yerleşim yeri, cinsiyet, akademik başarı ve gelir düzeyi gibi diğer değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir (Duman, 2020).

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin algıları ile okula yönelik genel tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için 451 öğrencinin tutumları analiz edilmiştir. Bulgular, bu öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik yüksek düzeyde olumlu tutumlar sergilediğini, okula yönelik tutumlarının ise orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Ayrıca, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarda cinsiyet, sınıf düzeyi, egzersiz yapma veya spor katılımı değişkenlerine göre anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiş; ancak spora katılım değişkenine ilişkin olarak dikkate değer farklılıklar belirlenmiştir. Sonuç olarak, çalışma ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile okula yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varmıştır (Gökhan vd., 2022).

2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Literatür incelendiğinde, uluslararası araştırmaların beden eğitimine ve hem okula hem de beden eğitimi derslerine yönelik tutumlara vurgu yaptığı ortaya çıkmaktadır.

5. sınıftan 8. sınıfa kadar ikinci seviye öğrencilerinin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumlarını keşfetmeyi amaçlayan çalışmaya toplam 199 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Bulgular, çocukların beden eğitimi içinde sağlığa, eğlenceye ve sosyal etkileşime yüksek değer verdiğini göstermiştir. Cinsiyet baz alındığında erkeklerin kızlardan daha fazla riskli aktivitelere ilgi gösterdiğini, kızların ise erkek akranlarına kıyasla daha basit hareketleri tercih ettiğini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, büyük organizasyonlara ve sportif etkinliklere katılımın çocukların beden eğitimine yönelik tutumları üzerinde önemli bir olumlu etkisi olduğu gösterilmiştir (Liu vd., 2008).

2010-2011 akademik yılında beş farklı şehirdeki devlet okullarından 603 erkek ve 714 kız olmak üzere 1.317 öğrenci incelenmiş, farklı faktörler göz önünde bulundurarak öğrencilerin beden eğitimi dersleri ve sporlara yönelik tercihleri analiz edilmiştir. Bulgular, genel olarak öğrencilerin beden eğitimi derslerine karşı olumlu bir tutum sergilediğini, cinsiyet, ırk ve ekonomik geçmişe ilişkin tutum puanlarında dikkate değer farklılıklar olduğunu göstermiştir (Zeng vd., 2011).

Karma yöntem ile yürütülen bir çalışmada, hem engelli hem de engelli olmayan ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın nicel bölümü 134 öğrenciyi içerirken, nitel bölümü 21 öğrencinin katılımını içermektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular, öğretmenin beden eğitimi derslerine yönelik tutumları şekillendirmede önemli bir rol oynadığını göstermiş ve engelli öğrenciler ile engelli olmayan akranları arasında beden eğitimi ile ilgili tutum puanlarında dikkate değer bir fark öğrenciler ve öğretmenlerin beden eğitimi derslerine ilişkin tutumları arasındaki bağlantıyı keşfetmek için yürütülen araştırmada ortaokul ve liseden (özellikle 6. ve 9. sınıflar) 2.606 öğrenci ve 70 beden eğitimi öğretmeni katılım göstermiştir. Bulgular, 6. sınıftaki kız öğrencilerin tutumlarının öğretmenlerinin tutumlarından önemli ölçüde etkilenmediğini; aksine, 9. sınıf kız öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarının öğretmenlerinin tutumlarıyla yakından bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur (Pethkar vd., 2012).

Kişisel standartlar, hatalar konusunda endişe, algılanan aile baskısı ve algılanan antrenör baskısını kapsayan spor mükemmeliyetçiliğinin 273 ergenlik dönemindeki bir örneklemde beden eğitimine yönelik tutumları nasıl etkilediğini araştırmak amaçlanmıştır. Bulgular,

belirlenen değişkenlerin (kişisel standartlar, hatalar konusunda endişe, algılanan aile baskısı, algılanan antrenör baskısı) öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarını önemli ölçüde tahmin ettiğini gösterdi. Sonuçlar, öğrencilerin beden eğitimine yönelik olumlu bir bakış açısını koruduğunu, erkek ve kız öğrencilerin tutumları arasında önemli bir fark gözlenmediğini ortaya koydu (Chatterjee vd., 2012).

Beden eğitiminde farklı öğretim yaklaşımlarının 313 ilkokul öğrencisinin tutumları üzerindeki etkileri incelenmiş, öğrencilerin beden eğitimi derslerine katılmaya yönelik olumlu bir eğilim gösterdiklerini ve bu derslerin önemini fark ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarının cinsiyete, sınıf düzeyine veya kullanılan belirli beden eğitimi yaklaşımına göre önemli farklılıklar göstermediği ortaya çıkmıştır (Gosset, 2015).

Beden eğitimi müfredatının bağlamına odaklanarak beden eğitimi dersleri sırasında ortaokul öğrencilerinin aktivite seviyeleri araştırılan bir çalışmada hem nicel hem de nitel yöntemler kullanılmıştır. Nicel aşamaya toplam 116 öğrenci katılırken, nicel bulgulara göre seçilen 47 öğrenci nitel aşamaya katıldı. Çalışmada, beden eğitimi derslerine yeni içeriklerin dâhil edilmesinin öğrencilerin katılımını artırdığı ve yeterlilik ve değer algılarını iyileştirdiği sonucuna varılmıştır (Braga vd., 2015).

Ortaokul öğrencilerinin algıladığı motivasyonel iklimi ve beden eğitimi eğilimlerinin araştırıldığı çalışmada deney grubu akrobatik spor aktivitelerine katılırken, kontrol grubu müfredatta belirtilen standart beden eğitimi dersi aktivitelerine katılmıştır. Araştırmanın bulguları, deney grubundaki öğrencilerin beden eğitimi eğilimlerinin belirgin şekilde daha yüksek olduğunu göstermiştir (Abos vd., 2017).

273 ortaokul öğrencisini kapsayan bir çalışmada fitness testi performansı ile çeşitli psikolojik faktörler arasındaki ilişkiyi araştırılmıştır. Bulgular, fitness performansının öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumları ve can sıkıntısı ve öfke deneyimleriyle ilişkili olduğunu gösterdi. Sonuç olarak, çalışma üstün performans gösteren öğrencilerin daha olumlu tutumlar da gösterdiği sonucuna varılmıştır (Simonton vd., 2019).

Filipinli ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi (BE) konusundaki bakış açıları incelenen araştırmaya, 12 ile 19 yaşları arasındaki 659 öğrenci katılım göstermiştir. Bulgular, ortaokul öğrencilerinin genel olarak beden eğitimi dersine karşı orta düzeyde bir tutum sergilediğini ortaya koymuştur. Özellikle, eğitmen erkek olduğunda, kız öğrenciler erkek meslektaşlarına kıyasla beden eğitimi dersine karşı daha olumlu tutumlar sergilemiştir.

Çalışmada sadece beden eğitimi müfredatına değil aynı zamanda öğrenci-öğretmen ilişkisinin dinamiklerine de öncelik verilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır (Cruz vd., 2021).

3. MATERYAL VE METOT

Gereç ve yöntem bölümünde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişte ya da mevcut durumu olduğu haliyle betimlemek olan bu yöntemde önemli olan, araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlayabilmek ve mevcut durumu değiştirmeden gözleyebilmektir (Karasar, 2012; Kuzu, 2013). Ayrıca, ilişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Bahtiyar ve Can, 2016).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu gönüllü katılım sağlayan 149'u (%53,4) kadın 130'i (46,6) erkek olmak üzere toplamda 279 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır.

Araştırma grubu belirlenirken, "Kolaylıkla Bulunabileni Örnekleme" yönteminden yararlanılmıştır. Bir bölge söz konusu değilse, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay, elde mevcut ve gönüllü bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2009). Katılımcılara ait demografik bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.1. Katılımcılara ait demografik bilgiler (n=279)

Değişken	Kategori	**n**	**%**
Cinsiyet	Erkek	130	46,6
	Kadın	149	53,4
Sınıf	5. sınıf	75	26,9
	6. sınıf	62	22,2
	7. sınıf	75	26,9
	8. sınıf	67	24,0
Sportmenlik kavramı hakkında bilginiz var mı?	Evet	228	81,7
	Hayır	51	18,3
Hangi sportif branşla ilgileniyorsunuz?	Basketbol	18	6,5
	Futbol	123	44,1
	Voleybol	138	49,5
Beden eğitimi ve spor dersinde arkadaşlarınıza karşı sportmence davranıyor musunuz?	Evet	255	91,4
	Hayır	24	8,6

Tablo 3.1.'de katılımcıların demografik bilgilerine ait verilere yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların 149 (%53,4)'unun kadın, 130 (%46,6)'unun erkek olduğu görülmüştür. 75(%26,9)'inin 5. Sınıfta, 62(%22,2)'sinin 6. Sınıfta, 75(26,9)'inin 7. Sınıfta ve

67(%24)'sinin 8. Sınıfta öğrenim gördüğü saptanmıştır. Katılımcıların 228(%81,7)'i sportmenlik kavramı ile ilgili bilgi sahibiyken 51(%18,3)'i bilgi sahibi değildir. Katılımcıların 138(%49,5)'i Voleybol branşı ile, 123(%44,1)'ü Futbol branşı ile 18(%6,5)'i ise Basketbol branşı ile ilgilenmektedir. 255(91,4) katılımcı beden eğitimi ve spor dersinde arkadaşına karşı sportmence davrandığını beyan etmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum ve sportmenlik davranışlarını belirlemek amacıyla adaylara iki bölümden oluşan veri toplama aracı uygulanmıştır. Veri toplama aracının birinci bölümü, adayların demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan kişisel bilgi formu şeklindedir. İkinci bölümde ise beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum ve sportmenlik davranışları düzeylerinin ölçülmesine yönelik ifadelerden oluşan ölçekler yer almaktadır. Veri toplama araçlarıyla ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" araştırmada inceleme konusu olan bağımsız değişkenlerle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Bunlar; cinsiyet, sınıf, sportmenlik kavramı ile ilgili bilgisi sahibi olup olmama, branş ve derste arkadaşlarına sportmence davranıp davranmama ile ilgilidir.

3.3.2.1. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği (OÖBDTÖ)

Bu araştırmada Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilmiş olan "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği (OÖBDTÖ)" kullanılmıştır. OÖBDTÖ, toplamda 35 maddeden oluşmaktadır. OÖBDTÖ için Cronbach alfa değeri 0,94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin mevcut araştırma örneklemi üzerindeki Cronbach alfa değeri ise 0,924 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek 5'li likert tipinde değerlendirmeye sahip olup, ölçekte yer alan ifadeler, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklindedir. Ölçekteki olumsuz ifadeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten elde edilecek olan en yüksek puan 175, en düşük puan ise 35 olarak hesaplanmıştır (Güllü ve Güçlü, 2009).

3.3.2.2. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)

Araştırmada öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını belirleyebilmek

için Koç (2013) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ) kullanılmıştır. Ölçek 22 maddeden oluşmakta olup, beşli likert tipindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22 ve en yüksek puan 110'dur. Ölçek "uygun davranışlar sergileme" (madde 1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 21), "uygunsuz davranışlardan kaçınma" (madde 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20, 22) şeklinde iki alt faktöre sahiptir. Ölçekte yer alan ifadeler, (1) Hiçbir zaman, (2) Nadiren, (3) Ara sıra, (4) Çok sık, (5) Her zaman şeklindedir. Mevcut geliştirilen ölçeğin güvenilirlik katsayısı Koç (2013) tarafından; 0,88, faktör 1 için 0,86, faktör 2 için ise 0,84 bulunmuştur. Bu durum ölçeğin iyi derecede güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada ise uygun davranış sergilemede 0,83, uygunsuz davranıştan kaçınma için 0,81, ölçek bütünü için ise iç tutarlık katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur (Koç, 2013).

3.3.3. Veri Toplama Süreci

Veri toplama araçlarının uygulanması aşamasından önce, Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik kurulundan uygulama yapmaya ilişkin izin alınmıştır (Ek-1). Sonrasında, araştırmada kullanılmasına karar verilen "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği" ve "Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği" çalışma grubunu oluşturan ortaöğretim uygulanmıştır. Uygulamadan önce uyulması gereken kurallar ayrıntılı bir şekilde belirtilmiş, gönüllülük esasına bağlı kalınmıştır. Uygulanmış olarak geri alınan anket formlarından bazıları, eksik doldurma, sürekli aynı seviyede kodlama yapma ve benzeri sebeplerden dolayı çalışma dışı bırakılmış toplam 279 form araştırmaya dâhil edilmiştir. Daha sonra MS EXCEL programında kodlama işlemlerine tabii tutulmuş, geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanlar SPSS 24 paket programında ve IBM SPSS AMOS 24 paket programlarında değerlendirilmek işleme alınıp süreç takip edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında yapılan istatistiksel analizler, SPSS 24. ve IBM SPSS AMOS 24 istatistik paket programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Öncelikle bu araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri ile karar verilmiş olup, verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür (Büyüköztürk, 2013). Bu bağlamda, verilerin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; betimsel istatistikler (*frekans (n), yüzde (%) aritmetik ortalama ($\bar{X}$),standart sapma (Ss); bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Scheffe çoklu*

karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Ölçekler arasında önceden belirlenen modelin (teorik) toplanan veriyi ne kadar iyi açıkladığını uyum iyiliği indeksleriyle belirleyen YEM testi (Fornell ve Larcker, 1981) çalışmada kullanılmıştır. Son olarak ise ölçeklerin güvenilirliklerinin tespit edilebilmesi Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları ile hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan tüm test ölçümlerinin anlamlılık düzeyi (*p <0,05. **p <0,01. ***p <0,001) olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmadan elde edilen verilere ait tematik analizlere yer verilmiş, tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.1. Ölçek puan dağılımları (n=279)

Ölçekler	Madde Sayısı	Min.	Mak.	Ort.	Ss.	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach A.
OÖBDTÖ	35	2,37	5	4,47	0,55	-1ß,43	1,63	0,92
BEDSDÖ-UDS	11	2,27	5	4,26	0,65	-0,87	0,25	0,83
BEDSDÖ-UDK	11	1,73	5	4,25	0,67	-1,31	1,38	0,81

(OÖBDTÖ: Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği, **UDS:** Uygun davranışlar sergileme, **UDK:** Uygunsuz davranışlardan kaçınma)

Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği (OÖBDTÖ) ve Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)'nden elde edilen puanlarla ilgili minimum ve maksimum ortalamalar, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile çarpıklık, basıklık ve Cronbach Alpha değerleri sunulmuştur.

OÖBDTÖ'den (4,47±0,55) puan, BEDSDÖ-UDS'den (4,26±0,65) ve BEDSDÖ-UDK'den (4,25±0,67) puan elde edilmiştir. Elde edilen çarpıklık ve basıklık değerlerine göre verilerin normal dağılım varsayımını sağladığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen Cronbah Alpha değerleri ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2013) (Tablo 4.2.).

Tablo 4.2. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	Sd.	t	p
BEDSDÖ-UDS	Erkek	130	4,27	0,66	277	0,31	0,75
	Kadın	149	4,24	0,65			
BEDSDÖ-UDK	Erkek	130	4,17	0,74	277	-1,74	0,08
	Kadın	149	4,31	0,59			
OÖBDTÖ	Erkek	130	4,49	0,54	277	0,67	0,50
	Kadın	149	4,45	0,55			

Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere katılımcıların OÖBDTÖ, BEDSDÖ-UDS ve BEDSDÖ-UDK puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Diğer bir deyişle "kadın" ve "erkek" katılımcıların OÖBDTÖ, BEDSDÖ-UDS ve BEDSDÖ-UDK ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.3. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının sınıf değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek	Sınıf	N	Ort.	Ss.	F	p	Anlamlı Fark
BEDSDÖ-UDS	5. sınıf	75	4,41	0,62	1,98	0,12	
	6. sınıf	62	4,23	0,62			
	7. sınıf	75	4,20	0,61			
	8. sınıf	67	4,17	0,73			
BEDSDÖ-UDK	5. sınıf	75	4,48	0,52	5,47	**0,00*** **	**5>7,5>8**
	6. sınıf	62	4,27	0,63			
	7. sınıf	75	4,08	0,71			
	8. sınıf	67	4,15	0,73			
OÖBDTÖ	5. sınıf	75	4,53	0,50	1,58	0,20	
	6. sınıf	62	4,52	0,43			
	7. sınıf	75	4,36	0,58			
	8. sınıf	67	4,46	0,63			

***p <0,001**

Katılımcıların sınıf düzeyleri ile ölçek puanları arasında yapılan analizde, BEDSDÖ-UDK [F(3-275)= 5,47, p<0,001***] boyutunda anlamlı farklılıklar görülürken, diğer boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testine göre 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ortalama puanları 7. ve 8. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur (Tablo 4.4.).

Tablo 4.4. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının sportmenlik kavramı hakkında bilgi sahibi olup olmama değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek		N	Ort.	Ss.	Sd.	t	p
BEDSDÖ-UDS	Evet	228	4,26	0,63	277	0,01	0,99
	Hayır	51	4,25	0,74			
BEDSDÖ-UDK	Evet	228	4,23	0,68	277	-0,78	0,44
	Hayır	51	4,31	0,60			
OÖBDTÖ	Evet	228	4,48	0,54	277	1,14	0,25
	Hayır	51	4,39	0,57			

Katılımcıların OÖBDTÖ, BEDSDÖ-UDS ve BEDSDÖ-UDK puanları sportmenlik kavramı hakkında bilgi sahibi olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Diğer bir deyişle "Evet" ve "Hayır" cevabını veren katılımcıların OÖBDTÖ, BEDSDÖ-UDS ve BEDSDÖ-UDK ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 4.5. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının branş değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek	Branş	n	Ort.	Ss.	F	p
BEDSDÖ-UDS	Basketbol	18	4,21	0,63	0,15	0,86
	Futbol	123	4,28	0,64		
	Voleybol	138	4,24	0,66		
BEDSDÖ-UDK	Basketbol	18	4,14	0,79	1,89	0,15
	Futbol	123	4,18	0,70		
	Voleybol	138	4,33	0,61		
OÖBDTÖ	Basketbol	18	4,45	0,52	0,35	0,71
	Futbol	123	4,50	0,55		
	Voleybol	138	4,44	0,55		

Branş değişkenine göre yapılan istatistiksel analiz sonuçları, ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermiştir (p>0,05). Başka bir deyişle, öğrencilerin beden eğitimi dersinde uygun davranış sergilemeleri, uygunsuz davranışlardan kaçınmaları ve beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları branşa bağlı olarak değişmemiştir (Tablo 4.5.).

Tablo 4.6. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının derste sportmence davranma durumlarına göre karşılaştırılması

Ölçek		N	Ort.	Ss.	Sd.	t	p
BEDSDÖ-UDS	Evet	255	4,28	0,64	277	2,21	**0,03***
	Hayır	24	3,98	0,72			
BEDSDÖ-UDK	Evet	255	4,28	0,64	25,764	2,31	**0,03***
	Hayır	24	3,89	0,82			
OÖBDTÖ	Evet	255	4,50	0,51	24,946	2,80	**0,01****
	Hayır	24	4,06	0,76			

***p <0,05. **p <0,01**

Katılımcıların derste sportmence davranma durumlarına göre yapılan analiz sonuçlarına göre, BEDSDÖ-UDS [t(277)= 2,21, p<0,05], BEDSDÖ-UDK [t(25,764)= 2,31, p<0,05] ve OÖBDTÖ [t(24,946)= 2,80, p<0,01] ortalama puanlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre tüm boyutlarda "evet" cevabını veren katılımcıların ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 4.6.).

Tablo 4.7. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ ölçüm modelinin test edilmesi

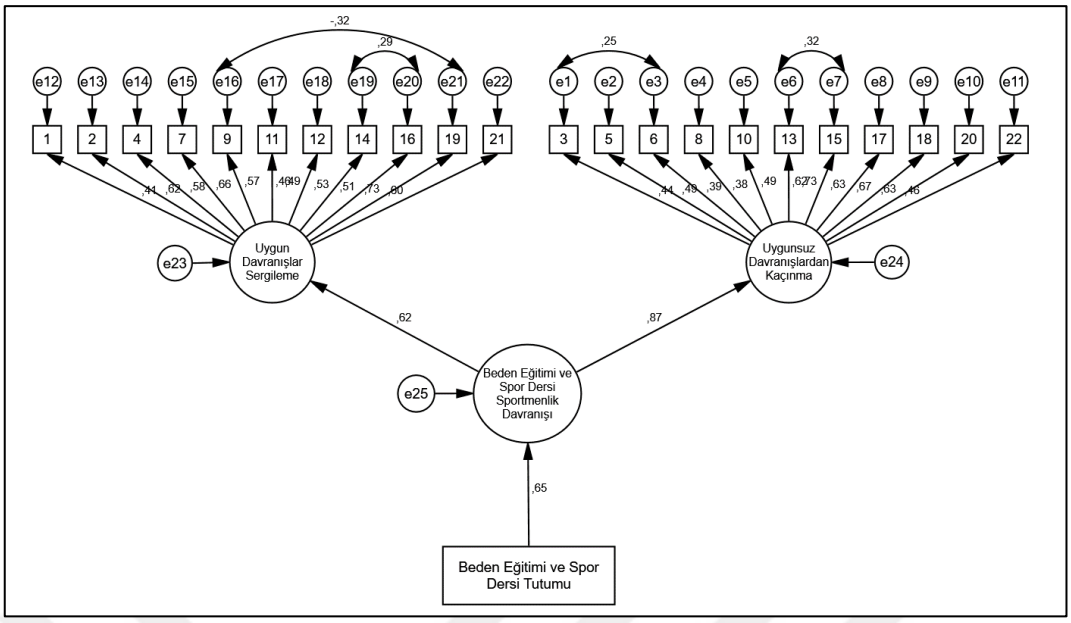
Ölçüm Modeli			β^2	β^1	S.E.	C.R.	P
UDS	<---	BEDSDÖ	0,621	1			
UDK	<---	BEDSDÖ	0,866	2,016	0,491	4,104	**<0,001**
BEDSDÖ3	<---	UDK	0,441	1			
BEDSDÖ5	<---	UDK	0,493	1,354	0,239	5,657	**<0,001**

Tablo 4.8. (devam)OÖBDTÖ ve BEDSDÖ puanlarının derste sportmence davranma durumlarına göre karşılaştırılması

BEDSDÖ6	<---	UDK	0,394	0,714	0,126	5,687	**<0,001**
BEDSDÖ8	<---	UDK	0,38	0,901	0,187	4,82	**<0,001**
BEDSDÖ10	<---	UDK	0,486	1,147	0,204	5,614	**<0,001**
BEDSDÖ13	<---	UDK	0,622	1,164	0,184	6,313	**<0,001**
BEDSDÖ15	<---	UDK	0,734	1,394	0,206	6,764	**<0,001**
BEDSDÖ17	<---	UDK	0,635	0,917	0,143	6,408	**<0,001**
BEDSDÖ18	<---	UDK	0,67	1,335	0,204	6,552	**<0,001**
BEDSDÖ20	<---	UDK	0,63	1,035	0,162	6,385	**<0,001**
BEDSDÖ22	<---	UDK	0,465	1,2	0,219	5,471	**<0,001**
BEDSDÖ1	<---	UDS	0,412	1			
BEDSDÖ2	<---	UDS	0,623	1,791	0,296	6,058	**<0,001**
BEDSDÖ4	<---	UDS	0,578	1,83	0,312	5,873	**<0,001**
BEDSDÖ7	<---	UDS	0,656	2,014	0,326	6,175	**<0,001**
BEDSDÖ9	<---	UDS	0,574	1,808	0,312	5,787	**<0,001**
BEDSDÖ11	<---	UDS	0,462	1,525	0,289	5,275	**<0,001**
BEDSDÖ12	<---	UDS	0,488	1,24	0,229	5,427	**<0,001**
BEDSDÖ14	<---	UDS	0,535	1,349	0,238	5,668	**<0,001**
BEDSDÖ16	<---	UDS	0,512	1,376	0,248	5,553	**<0,001**
BEDSDÖ19	<---	UDS	0,727	2,179	0,343	6,352	**<0,001**
BEDSDÖ21	<---	UDS	0,596	1,576	0,265	5,95	**<0,001**
YEM							
BEDSDÖ	<---	OÖBDTÖ	**0,646**	**0,272**	**0,056**	**4,866**	**<0,001**

(BEDSDÖ: Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ölçeği, **OÖBDTÖ:** Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği, **UDS:** Uygun davranışlar sergileme, **UDK**: Uygunsuz davranışlardan kaçınma, **β1:** Standart yol kat sayıları, **β2:** Standart olmayan yol katayıları)

Araştırma modelinin test edilmesi için yapılan analizler sonucunda model uyum kriterleri incelenmiş ve uyum değerleri istenilen sınırlar içerisinde olduğu görülmüştür (Hu ve Bentler, 1999; Byrne, 2010). Ölçüm modeline ait uyum indeks değerleri (CMIN=412,803, DF=224, CMIN/DF=1,843, RMSEA= 0,055, CFI=0,901, GFI=0,897) olarak elde edildi ve tüm yol kat sayıları istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldü. Elde edilen yol kat sayılarının standartlaştırılmış ve standartlaştırılmamış analiz sonuçları Tablo 4.7.'de sunulmuştur. Yapısal eşitlik modeline ilişkin sonuçlar Şekil 4.1.'de gösterilmiştir

Şekil 2.4. OÖBDTÖ ve BEDSDÖ arasındaki yapısal eşitlik modeli

YEM'de OÖBDTÖ ile BEDSDÖ arasındaki yol kat sayısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta 2=0,646$, $p<0,001$). Diğer bir değişle, beden eğitimi dersine karşı tutum beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını anlamlı şekilde yordamaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Mevcut çalışmada ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeğinden elde edilen puanların çarpıklık, basıklık değerlerine bakıldığında verilerin normal dağılım varsayımını sağladığı görülmektedir. Ayrıca elde edilen cronbah alpha değerleri ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterliklerine ilişkin yapılan araştırmada çarpıklık ve basıklık değerleri, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermiştir (Keskin vd., 2016). Bir diğer çalışmada katılımcıların, beden eğitimi dersi tutumlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğunu göstermiştir (Alemdağ vd., 2014). Öğrenciler ile yapılan çalışmada beden eğitimi dersi tutum puanlarının çarpıklık ve basıklık katsayılarının normal bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir (Göksel ve Caz, 2016). Bir başka çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumun çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş, verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür (Çakmak Yıldızhan ve Çağlayan, 2019). İlköğretim beden eğitimi tutum ölçeği ile sportmenlik davranış ölçeği güvenilirlik analiz sonuçlarının 0.70'in üzerinde olduğu görülmüştür (Türksoy ve Özlü, 2022). Katılıcıların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı verilerinin normal dağılım göstermediği görülmüştür (Karafil vd., 2017). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri, normallik değerleri içerisinde yer almamaktadır (Caz ve İkizler, 2019). Ortaokul öğrencileri ile yapılan çalışmada, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı verilerinin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir (Ekinci ve Koç, 2020). Ortaokul öğrencileri ile yapılan araştırmada kolmogorov-smirnov testi uygulanmış ve verilerin normal dağılıma sahip olmadığı, ayrıca verilerin yüksek düzeyde güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Buyrukoğlu vd., 2022). Bir başka çalışmada cronbach alpha değerleri ölçek toplamı ve alt boyutların yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermiştir (Saraçoğlu ve Duman, 2023).

Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutuma İlişkin Bulguların Tartışılması**:** Mevcut çalışmada ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum puanları incelenmiş ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Diğer bir ifadeyle "kadın" ve "erkek" katılımcıların puan ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, kadın ve erkek öğrencilerin hem beden eğitimi dersi tutumlarının benzer düzeyde olduğunu göstermiştir. Literatür incelendiğinde; yapılan araştırmada cinsiyet değişkenine göre 'tutum' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılık

göstermediği; ancak 'öz-yeterlik' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir (Keskin vd., 2016). Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ayrıca erkek katılımcıların puan ortalaması , kadın katılımcıların puan ortalamasına göre istatistiksel olarak daha yüksektir (Alemdağ vd., 2014). Ortaöğretim öğrencileri ile yapılan çalışmada erkeklerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarının bayanların beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir (Akandere vd., 2010). Öğrencilerde beden eğitimi dersine yönelik tutumları incelenmiş, kadın ve erkek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Göksel & Caz, 2016). Bir başka araştırmada kadın öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür (Çakmak Yıldızhan ve Çağlayan, 2019). Erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum ortalamasının kız öğrencilerin tutum ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerinin cinsiyetlerine göre tutum puan ortalamaları arasındaki bu fark istatistiksel açıdan da anlamlıdır (Güllü vd., 2009). Ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni bakımından ilköğretim beden eğitimi dersi tutum geneli ile alt boyut puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (Uslu ve Özlü, 2022). Ortaöğretim öğrencileri ile yapılan çalışmada öğrenim gören erkek öğrencilerin toplam tutum puanlarının bayan öğrencilere göre daha yüksek ve istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Hazar vd., 2021). Lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (Akıncı vd., 2020). Lise birinci sınıf öğrencileri ile yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni incelenmiş, beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyinin erkek öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür (Kılıç vd., 2018). Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Atik ve Güçlüöver, 2020). Ortaöğretim 9. Sınıf öğrencileri ile yapılan çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür (Yanık ve Çamlıyer, 2015). Öğrencilerin beden eğitimi tutumları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Sivrikaya ve Kılçık, 2018).

Mevcut çalışmada öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ile beden eğitimi dersi tutum puanlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bu bulgu, farklı sınıflarda eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumlarının benzer eğilim gösterdiğini işaret etmektedir.

Literatür incelendiğinde;_yapılan çalışmada sınıf değişkeninde 'tutum' ve 'öz-yeterlik' puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür (Keskin vd., 2016). Yapılan çalışmada, sınıf değişkenine göre katılımcıların BETÖ puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterir (Alemdağ vd., 2014). Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf değerlendirilmiş ve farklı sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Göksel ve Caz, 2016). Sınıf değişkeni incelenen bir araştırmada öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (Çakmak Yıldızhan ve Çağlayan, 2019). Ortaöğretim öğrencilerin sınıflarına göre beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu görülmektedir (Güllü vd., 2009). Lise öğrencilerinin sınıf değişkeni ile beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (Akıncı vd., 2020). Sınıf düzeyi değişkenine göre, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Atik ve Güçlüöver, 2020).

Mevcut çalışmada ortaöğretim öğrencileri beden eğitimi dersi tutum ile sportmenlik kavramı hakkında bilgi sahibi olup olmama değişkeni incelenmiş ve herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, öğrencilerin her iki kavrama yönelik yaklaşımlarının, eğilimlerinin benzer olduğunu ifade etmektedir.

Mevcut çalışmanın branş değişkeni, ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermiştir. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin beden eğitimi dersinde uygun davranış sergilemeleri, uygunsuz davranışlardan kaçınmaları ve beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları branşa bağlı olarak değişmemiştir. Literatür incelendiğinde; lise öğrencilerinin spor türü değişkenine göre beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (Akıncı vd., 2020).

Mevcut çalışmada derste sportmence davranma durumu incelenmiş, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve alt boyut ortalama puanlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Buna göre ölçekler ve tüm boyutlarda "evet" cevabını veren katılımcıların ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, beden eğitimi dersi tutumunun sportmence davranma üzerinde anlamlı etkisinin olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde;

Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışına İlişkin Bulguların Tartışılması: Öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve alt boyut puanları cinsiyet değişkenine göre

anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Diğer bir ifade ile "kadın" ve "erkek" katılımcıların puan ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, kadın ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının benzer düzeyde olduğunu göstermiştir. Literatür incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleri açısından incelendiğinde uygun davranış sergileme ile uygunsuz davranıştan kaçınma alt boyutlarında ve sportmenlik genelinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgu kız öğrencilerinin sportmenlik davranışı puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir (Certel vd., 2020). Kadın ve erkek öğrencilerin sportmenlik davranış düzeyleri incelenmiş ve kadınlar ile erkeklerin sportmenlik düzeyleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir (Kayışoğlu vd., 2015). Erkek ile kız öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (Karafil vd., 2017). Lise öğrencilerinin cinsiyet dağılımı ile sportmenlik davranışlarının alt boyutları ile arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Acar vd., 2019). Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışına ilişkin görüşleri istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır (Doğar ve Yağmur, 2019). Öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlikleri ölçeğinin “Pozitif” alt boyut ortalama puanı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak, ölçek toplam puan ile Negatif alt boyut puanı, cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (Caz ve İkizler, 2019). Antrenörlerinin sportmenlik düzeyleri değerlendirilmiş ve rakibe saygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (Seydioğlu vd., 2023). Kadın amatör sporcuların sportmenlik yönelimi düzeylerinde kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda istatistikî açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (Yalçın ve 2020). Ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerde cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı puanında anlamlı farklılık gözlenmiştir (Boztepe ve Ekiz, 2024).Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sportmenlik davranışları karşılaştırıldığında kızların pozitif davranış sergileme, negatif davranıştan kaçınma ve toplam sportmenlik değerlerinin erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Ekinci ve Koç, 2020). Yapılan analizler, genç kadın ve erkek öğrenciler arasında sportmenlik puanları açısından anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Genç kadın öğrencilerin sportmenlik puanları erkeklere göre daha yüksektir (Bircan ve Çetin, 2021). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (Buyrukoğlu vd., 2022). Antrenörlerin sportmenlik davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı

belirlenmiştir (Saraçoğlu ve Duman, 2023). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada çok boyutlu sportmenlik ölçeğinin geneli ve alt ölçeklerinde istatistiksel olarak bir anlamlı fark tespit edilememiştir (Çetinöz vd., 2020). Profesyonel futbolcular ve hentbolcuların çok boyutlu sportmenlik yönelimleri incelenmiş, ÇBSYÖ alt boyutlarından sporda sorumluluk ve rakibe saygıda futbolcular ve hentbolcular arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak alt boyutlardan sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda anlamlı fark bulunmaktadır (Aybek, 2023).

Mevcut çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyleri ile ölçek puanları arasında yapılan analizde, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı-uygunsuz davranışlardan kaçınma boyutunda anlamlı farklılıklar görülürken, diğer boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testine göre 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ortalama puanları 7. ve 8. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde; Ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflara göre uygun davranış sergileme, uygunsuz davranıştan kaçınma alt boyutlarında ve sportmenlik ölçeği toplamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgu 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışının benzer olduğu göstermektedir (Certel vd., 2020). Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre sportmenlik davranışları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir (Kayışoğlu vd., 2015). Lise öğrencilerin sınıf düzeyleri ile sportmenlik davranışlarının pozitif davranışları sergileme alt boyutu ile istatiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Acar vd., 2019). Sınıf değişkeni ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranışına ilişkin görüşler arasında anlamlı bir farklılık vardır (Doğar ve Yağmur, 2019). Analizler, öğrencilerin sportmenlik puanlarıyla sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koymuştur (Bircan ve Çetin, 2021). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (Buyrukoğlu vd., 2022). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada çok boyutlu sportmenlik ölçeğinin tüm alt boyutları ve genelinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir (Çetinöz vd., 2020).

Mevcut çalışmada öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve alt boyut puanlarında sportmenlik kavramı hakkında bilgi sahibi olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Diğer bir ifadeyle "Evet" ve "Hayır" cevabını veren katılımcıların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve alt boyutları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde;

öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik toplam puanı ile "Pozitif" ve "Negatif" alt boyut puanları, sportmenlik ve fair-play konusunda bilgi sahibi olup olmamaya göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Caz ve İkizler, 2019).

Mevcut çalışmada Branş değişkeni analiz sonuçları, ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermiştir. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin beden eğitimi dersinde uygun davranış sergilemeleri, uygunsuz davranışlardan kaçınmaları ve sportmenliğe yönelik davranışları, branşa bağlı olarak değişmemiştir. Literatür incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin yaptıkları spor dallarına göre uygunsuz davranıştan kaçınma alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, uygun davranış sergileme ve sportmenlik ölçeği toplamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bireysel spor yapan öğrencilerin sportmenlik puanı ortalamaları takım sporu yapan ve herhangi bir spor dalıyla uğraşmayan öğrencilere göre daha yüksektir (Certel vd., 2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinde bireysel spor ve takım sporları arasında sportmenlik yönelimlerinde istatistikî açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Yalçın vd., 2020).

Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumları İle Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişki: Araştırma modelinin test edilmesi için yapılan analizler sonucunda model uyum kriterleri incelenmiş ve uyum değerleri (CMIN, DF, CMIN/DF, RMSEA, CFI, GFI) istenilen sınırlar içerisinde yer aldığı ve tüm yol kat sayılarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldü.

YEM'de OÖBDTÖ ile BEDSDÖ arasındaki yol kat sayısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer bir değişle, beden eğitimi dersine karşı tutum beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını anlamlı şekilde yordamaktadır. Literatür incelendiğinde; Katılımcıların tutum ve öz-yeterlik boyutları arasındaki korelasyon testi, tutum ve öz-yeterlik puanları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Keskin vd., 2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ile akademik motivasyonlarına ilişkin dışsal ve içsel puanları arasında istatistiksel olarak aynı yönde bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir (Akandere vd., 2010). Öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile sosyal zekâ faktörleri ve genel sosyal zekâ değerleri arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir (Çakmak Yıldızhan ve Çağlayan, 2019). Yapılan bir diğer çalışmada ilköğretim beden eğitimi tutum düzeyleri ile sportmenlik davranış düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Türksoy ve Özlü, 2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik

davranışları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir (Kural vd., 2022). Sportmenlik ve mutluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin sportmenlik puanlarının artması durumunda mutluluk puanlarının da artacağı söylenebilir (Boztepe ve Ekiz, 2024). Öğrencilerin sportmenlik puanları ile spora katılım güdüsü puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Bircan ve Çetin, 2021). Sportmenlik davranışı ve sporcu kimliği arasında oluşturulan model anlamlı ilişki sunmaktadır (Yoka vd., 2024).

6. ÖNERİLER

- Beden eğitimi ve spor eğitmenlerinin okul sporları veya ders dışı etkinliklerle ilgili araştırmalara daha fazla destek sağlamaları ve spora aktif olarak katılan öğrenci sayısının artırılması yönünde girişimlerde bulunulması tavsiye edilmektedir.
- Okul içinde her şube düzeyinde seçmeli fiziki etkinlikler dersi açılarak öğrencilerin daha çok sportif etkinliklere katılımı sağlanabilir.
- Öğrencilerin spor faaliyetlerine katılımını artırmak, okul spor takımlarını desteklemek için spor malzeme kaynakları sağlayarak gerçekleştirilebilir.
- Öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin algılarını geliştirmek amacıyla çeşitli illerde yapılan araştırmalar karşılaştırmalı analize tabi tutulabilir.
- Öğretim programının geliştirilmesinde merkezi sınavlara hazırlanan farklı düzeylerdeki öğrencilerin beklentilerinin incelenmesi ve bu bulgular doğrultusunda planlamaların yapılması yararlı olacaktır.
- Beden eğitimi müfredatı, sportmenlikle ilişkili davranışları vurgulayan ders materyalleri ve aktiviteleri içermelidir. Özellikle, öğrencilere sportmenlik değerlerini açıklamak ve onları bu prensipleri günlük yaşamlarında uygulamaya motive etmek için tasarlanmış programlar oluşturulmalıdır.
- Aileler ve toplum, seminerler, atölyeler ve bilgilendirme kampanyaları aracılığıyla sportmenlik değerlerinin önemini kavramaya ve savunmaya teşvik edilmelidir.
- Yapılacak araştırmalarda farklı düzeyde öğrenim gören öğrenciler çalışmalara dâhil edilebilir.

7. KAYNAKLAR

Abos, A., Sevil, J., Julián, J. A., Abarca, S. A., & García, G. L. (2017). Improving students' predisposition towards physical education by optimizing their motivational processes in an acrosport unit. *European Physical Education Review, 23*(4), 444–460.

Acar, H., Genç, S., Tutkun, E., & Genç, A. (2019). Lise öğrencilerinde beden eğitimi ve spor dersinin sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Muş İli Örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 21*(1-A), 23-29.

Açıkgöz, T. (2017). *Ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığı ile okula karşı tutum: kartepe ilçesi örneği,* [Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi.]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Alıncak, F., Deveci, A., & Yıldız, Ö. (2022). Antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerlerinin sporcular üzerinde etkisi var mıdır? *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 7*(4), 338-357.

Alemdağ, S., Öncü, E., & Sakallıoğlu, F. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(2), 45-60.

Altındağ, O. (2015). *Şike Suçu,* [Yüksek Lisans Tezi Bahçeşehir Üniversitesi.]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Altun, M., & Güvendi, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches, 11*(18), 2224-2240.

Akandere, M., Özyalvaç, N.T., & Duman, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi konya anadolu lisesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (24), 1-10.

Akıncı, A.Y., Türkay, İ.K., Arısoy, A., & Deniz, C. (2020). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Isparta Örneği). *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3*(3), 53-62.

Aras, L. (2020). Farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 5*(1), 27-39.

Aslan, H. H. (2018). *Beden eğitimi dersine yönelik anne-baba tutumlarının ergen öğrencilerin derse yönelik tutumlarını yordama gücü: nevşehir ili örneği,* [Yüksek Lisans Tezi Aksaray Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Atik, G., & Güçlüöver, A. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kırıkkale ili örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(23), 1959-1975.

Avrupa Komisyonu. (2013). *Avrupa'daki okullarda beden eğitimi ve spor eurydice raporu.* Lüksemburg: AB Yayın Ofisi.

Aydın, E., Temel, A., & Kangalgil, M. (2022). Geçmişten günümüze ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının incelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research, 5*(1), 99-117.

Aydoğan, G. (2022). *Lise öğrencilerinin ebeveyn tutumları, sosyal destek düzeyleri ve okula ilişkin tutumları arasındaki ilişki: kırklareli örneği,* [Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Aybek, A. (2023). Profesyonel futbolcu ve hentbolcuların sportmenlik yönelimlerinin araştırılması. *Mediterranean Journal of Sport Science, 6*(1-Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 188-200.

Bacanlı, H. (2017). *Değer bilinçlendirme yaklaşımı.* Çizgi Kitabevi.

Bahtiyar, A., & Can, B. (2016). Fen öğretmen adaylarının bilimsel süreç becerileri ile bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 42*, 47-58.

Baş, N., & Altun, F. (2020). Ortaokul öğrencilerindeki gelecek beklentilerinin açıklanmasında okula bağlılık, okul yaşam kalitesi ve akademik başarının rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24*(1), 197–213.

Birsen, M.T. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin covıd-19 salgın sürecinde beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Erzurum Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Braga, L., Elliott, E., Jones, E., & Bulger, S. (2015). Middle school students' perceptions of culturally and geographically relevant content in physical education. *International Journal of Kinesiology & Sports Science, 3*(4), 62-73.

Buyrukoğlu, E., Özdemir, M., Kayantaş, İ., & Çetinkaya, E. (2022). beden eğitimi ve spor dersinde ortaokul öğrencilerinin sergiledikleri sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mediterranean Journal of Sport Science, 5 (Özel Sayı 1),* 674-686.

Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Pegem Akademi Yayınları.

Boztepe, Ö., & Altun Ekiz, M. (2024). Ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve şiddet eğilimi sıklığı ile mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22*(4), 10-26.

Byrne, B.M. (2010). *Structural equation modeling with amos: basic concepts, applications, and programming, 2nd ed.* New York: US: Routledge/Taylor & Francis Group.

Bircan, Ş., & Çetin, M.Ç. (2021). Yaz kamplarına katılan öğrencilerin sportmenlik davranışlarının ve spora katılım güdülerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 5*(1), 1-12.

Caz, C., & İkizler, H.C. (2019). Üniversite öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranış düzeyleri ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Spor Eğitim Dergisi, 3* (1), 25-35.

Chatterjee, S., Nandy, S., & Adhikari, S. (2012). Impact of sports perfectionism on development of attitude towards physical education of the school-going adolescents. *Journal of Humanities, 2*(3), 46-51.

Coşkun, N., Kocaekşi, S., & Sezer, U. (2021). *Beden eğitimi derslerinde prososyal davranışların kolaylaştırılması, beden eğitimi ve spor öğretiminde yeni eğilimler.* Pegem Akademi.

Cruz, B. A., Kim, M., & Kim, H. D. (2021). Physical education attitude of adolescent students in the philippines: ımportance of curriculum and teacher sex and behaviors. *Movement Science and Sport Psychology, 12,* 1-9.

Çakır, V.O. (2014). *Spor sosyolojisinin doğuşu: Geleneksel beden eğitimi usul ve yaklaşımlarında dönüşüm,* [Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Çakmak Yıldızhan, Y., & Çağlayan, G.N. (2019). Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gazi *Journal of Physical Education and Sport Sciences, 24*(4), 227-240.

Çavdar, E., İlhan, E. L., & Esentürk, O. K. (2018). Obez öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi. International *Journal Of Human Science, 15(*4), 2493-2508.

Certel, Z., Bahadır, Z., & Çelik, B. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 11*(3), 221-230.

Çetinöz, F., Yurtcu, E., & Üstgörül, Y. E. (2020). Üniversite öğrencilerinin sportmenlik düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7*(3), 1-13.

Demirhan, İ.C. (2019). *Değerler eğitiminde temel kavramlar, karakter ve değerler eğitimi.* Anı Yayıncılık.

Demirutku, K. (2019). *Beşeri değerler: kuramlar görgül çalışmalar ve değer eğitimi önerileri, karakter ve değerler eğitimi.* Anı Yayıncılık.

Duman, S. (2020). *Anadolu ve spor lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Erzurum Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Doğar, Y. & Yağmur, M. (2019). Beden Eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri

üzerinde sportmenlik davranışı etkisinin incelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği). *Journal of History School, 43,* 1651-1665.

Ekici, S., Bayrakdar, A., & Hacıcaferoğlu, B. (2011). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8*(1), 829–839.

Ekinci, H., & Koç, Y. (2020). Ortaokul öğrencilerinde sportmenlik davranışlarının yordayıcısı olarak başarı algısı. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 18*(4), 154-165.

Eravşar, H. (2020). *Rekreasyonun psikolojik iyilik ve yaşam tatminine etkisi.* İksad Yayınevi.

Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci.* Seçkin Yayıncılık.

Fornell, C., & Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research, 18(1)*, 39.

Girgeç, H. (2022). *Lise öğrencilerinin ve ebeveynlerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları: kahramanmaraş ili örneği,* [Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Gosset, M. E. (2015). *Comparison of Attitudes Toward Physical Education of Upper Elementary School Students in Skill Themes and Multi-Activity Classes.* Columbia University.

Gökhan, İ., Culha, A., & Timur, Ö. (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Journal of Global Sport and Education Research, 2,* 98–108.

Göksel, A.G., & Caz, Ç. (2016). Anadolu Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1*(1), 1-9. SSS

Güllü, M., & Güçlü, M. (2009). Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(2)*, 138-152.

Güllü, S. (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Sportmetre, 16*(4), 190-204.

Güllü, M., Güçlü, M., & Arslan, C. (2009). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Sport Sciences, 4*(4), 273-288.

SS

Holt, N. L. (2016). *Positive youth development through sport.* New York: Routledge.

Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal, 6(1)*, 1-55.

İbrahimli, R. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve fiziksel aktivite düzeylerinin incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Johnson, U. (2021). *The Injury-prone athlete: psychosocial risk factors in sports ınjury, the psychology o sports ınjury: from risk to retirement.* Routledge.

Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2020). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş.* Evrim Yayınevi.

Kangalgil, M., & Temel, A. (2021). *Beden eğitimi ve sporda etkili öğretim, beden eğitimi ve spor öğretiminde yeni eğilimler.* Pegem Akademi.

Karabekir, K. (2019). *Çocuk davamız.* Yapı Kredi Yayınları.

Karadağ, S. (2012). *İlköğretim 8. sınıf ve lise 11. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması: Kırıkkale örneği,* [Yüksek Lisans Tezi Kırıkkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Karafil, A. Y., Atay, E., Ulaş, M., & Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12*(2), 1-11.

Karaman, E. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Karatas, M. (2019). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi: İstanbul ili örneği,* [Yüksek Lisans Tezi Bartın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Karataş, E. Ö., Savaş, B. C., & Karataş, Ö. (2021). Beden eğitimi, spor ve oyunun sosyalleşme üzerine etkisi. *Kafkas Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1*(1), 1-16.

Karatekin, K., & Sönmez, Ö.F. (2019). *Çevresel Değerler ve eğitimi, farklı yönleriyle değerler eğitimi.* Pegem Akademi.

Kavussanu, M., & Stanger, N. (2017). Moral behavior in sport. *Sport Psychology, Current Opinion in Psychology, 16,* 185-192.

Kayışoğlu, B., Altınkök, M., Temel, C., & Yüksel, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 1*(3), 1045-1056.

Kaymakcan, R., & Meydan, H. (2016). *Ahlak değerler ve eğitimi.* Dem Yayınları.

Keskin, Ö. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Sakarya ili örneği.* [Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Kılıç, S.K. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi yatkınlıklarının incelenmesi: boylamsal bir çalışma,* [Yüksek Lisans Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Kılınç, M. (2014). *Eğitim Sistemindeki Değişimlerden 4+4+4 Eğitim Modeline İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Kılıç, T., Uğurlu, A., & Cenik, D. (2018). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3*(2), 13-23.

Kiremitçi, O., Özdemir, N., & Boz, B. (2021). *Bütünleştirilmiş öğretim perspektifinden beden eğitimi ve spor, beden eğitimi ve spor öğretiminde yeni eğilimler.* Pegem Akademi.

Kocaer, G. (2019). *Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, serbest zaman ilgilenim ve rekreasyon faaliyetlerine yönelik fayda düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Bartın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (bedsdö): geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1)*, 96-114.

Koç, Y., & Güllü, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. S*portmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 15(*1), 19-30.

Kuzu, A. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Anadolu Üniversitesi Yayını.

Kural, S., Dilek, A. N. & Kural, V. (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları sergileme düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi. *Bartın Universitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6*(1),1-16.

Liu, W., Wang, J., & Xu, F. (2008). Middle school children's attitudes toward physical activity. *Journal of Research, 3*(2), 78–85.

MEB. (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı ortaokul 5, 6, 7. ve 8. sınıflar.* TTKB.

MEB. (2020). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim.* Milli Eğitim Bakanlığı.

Mirzeoğlu, A.D. (2017). *Temel kavramlar, model temelli beden eğitimi öğretimi.* Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Oda, B. (2014). *11–13 yaş grubundaki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin iyimserlik ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Okut, S. (2017). *Muş ili ve çevre ilçelerinde ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Öntürk, Y. (2018). *Spor ortamında mobbing.* Gece Kitaplığı Yayınevi.

Özçakır, S. (2015). 100 yıl öncesinde türkiye'de beden eğitimi öğretimi ve günümüzdeki yansımaları. *Spor Bilimleri Dergisi, 26*(1), 18-25.

Özgül, F., & Akbuğa, E. (2021). *Oyun çocuk gelişimi ve eğitim, beden eğitimi ve spor öğretiminde yeni eğilimler.* Pegem Akademi.

Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın, Y. G., & Demir, H. (2018). Kadın Basketbolcuların Sportmenlik Yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi, 1*(2), 66-71.

Pethkar, V., Naik, S., & Sonawane, S. (2012). Relationship Between Students' and Teachers' Attitude Towards Physical Activity and Physical Fitness. *Journal of Physical Education and Sport, 12*(3), 385-390.

Saraçoğlu, M., & Duman, S. (2023). Antrenörlerin liderlik yönelimleri ile sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, 6*(2). 56-63.

Schwarz, R. (2014). *Frühe bewegungserziehung.* Ernst Reinhardt Verlag.

Semiz, K. (2021). *Beden eğitimi ve spor öğretiminde güncel yaklaşımlar, beden eğitimi ve spor öğretiminde yeni eğilimler.* Pegem Akademi.

Seydioğlu, C., Yağcı, İ., & Uğur, E. (2023). Spor Okullarında görev alan bireysel ve takım sporları antrenörlerin sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2*(3), 161-173.

Simonton, K. L., Mercier, K., & Garn, A. C. (2019). Do fitness test performances predict students' attitudes and emotions toward physical education? *Physical Education and Sport Pedagogy, 24*(6), 549-564.

Sivrikaya, Ö., & Kılçık, M. (2018). Farklı illerdeki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının ölçülmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi,*

9(3), 162-173.

Sural, V. (2021). *Sağlıkla ilgili fiziksel aktivite temalı beden eğitimi ve spor dersinin lise öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve fiziksel performanslarına etkisi,* [Doktora Tezi Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Sülün, F. (2022). *Fiziksel etkinlik kartlarının öğrencilerin sportmenlik davranışlarına ve sosyal beceri düzeylerine etkisi.* Efe Akademi Yayınları.

Teke, E. (2018). *Sporcuların kişilik özelliklerinin fair-play davranışına etkisinin incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Topalli, M. (2019). *Genel ortaokul ve imam hatip ortaokullarında eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması,* [Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

TTKB. (2022). *Talim Terbiye Kurul Başkanlığı Haftalık Ders Çizelgeleri*. https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik- ders-cizelgeleri/kategori/7

TTKB. (2022). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19093950_ilkogretim-hdc-karar-ve-eki-2022-2023.pdf adresinden alınmıştır

Turan, S. (2020). *Okul Sporlarına Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimine Yatkınlıkları ve Beden Eğitimi Dersindeki Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi,* [Doktora Tezi Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Türkmen, M., & Varol, S. (2015). Beden Eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi: Bartın il örneği. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 42-64.

Türksoy, K.K., & Özlü, K. (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 11(*3), 1304-1321.

Uslu E, Özlü K. (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile beden eğitimi dersindeki mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 7*(3), 287- 306.

Uğurlu, S. N. (2018). *Sosyal psikolojide tutumlar ve tutum değişimi.* İmge Yayınları.

Yanık, M., & Çamlıyer, H. (2016). Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *International Journal of Sport Exercise and Training Sciences, 1*(1), 9-19.

Yıldırım, T. A., & Onan, N. (2021). Ortaokul öğrencilerinin pandemi sürecindeki fiziksel aktivite tutumu ve stresle başa çıkma durumlarının değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10*(4), 772-783.

Yıldız, M. (2019). *Sporcularda sportmenlik yönelimi: hedef bağlılığı ve sporda ahlaktan uzaklaşmanın rolü,* [Doktora Tezi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp

Yoka, K., Yoka, O., & Turan, M. B. (2024). Elit Sporcuların sporcu kimliklerinin sportmenlik davranışları ile ilişkisi. *Sportive, 7*(2), 100-110.

Zeng, H. Z., Hipscher, M., & Leung, R. W. (2011). Attitude of High School Student Toward Physical Education and Their Sport Activity Preferences. *Journal of Social Sciences, 7(*4), 529-537.

Zorba, E., & Göksel, A. G. (2016). Türkiye'deki plaj hentbolu sporcularının spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan gelecek beklentileri. *Journal of Human Sciences, 13*(2), 3092-3101.

EKLER

Ek-1 Etik Kurul İzni

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

	ARAŞTIRMANIN ADI	Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumları ile Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☒ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Görlemsel Çalışma ☐ Niteliksel Çalışma ☐ Diğer
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	14.11.2024 tarihli ve 268103 sayılı yazınız.
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Doç. Dr. Çağdaş CAZ Yozgat Bozok Üniversitesi - Spor Bilimler Fakültesi
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Eyüp ÖZER / Gençlik ve Spor Bakanlığı

KARAR BİLGİLERİ	**KARAR NO: 19/55**	**TARİH: 21.11.2024**	
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verildi.		
	Değerlendirme Sonucu		
	☒	Uygundur	
	☐	Düzeltme gereklidir (Açıklayınız)	
		☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz	☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok
	☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
	Açıklama		

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Yönergesi

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU ÜYELERİ

KYT-FRM-160/00

Ek-2 Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması "Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumları İle Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" amacıyla Bozok Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı öğrencisi Eyüp ÖZER tarafından uygulanmaktadır.

Bu araştırma gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Sorulara objektif ve samimi cevaplar vereceğinize inanıyoruz. Bu anket 3 bölümden oluşmaktadır. 1.bölüm demografik bilgiler 9 soru, 2. ve 3. Bölümlerde ise ölçekler yer almaktadır. Lütfen soruları tam okuduktan sonra kendinize en uygun olan tek cevabı işaretleyiniz. Katkılarınız için şimdiden Teşekkür Ederiz.

Demografik Sorular

1. Cinsiyetiniz : Kız ( ) Erkek ( )
2. Sınıfınız : 5. Sınıf ( ) 6. Sınıf ( ) 7. Sınıf ( ) 8. Sınıf ( )
3. Sportmenlik kavramı hakkında bilginiz var mı? Var ( ) Yok ( )
4. Hangi sportif branşla ilgileniyorsunuz? Futbol ( ) Voleybol ( ) Basketbol ( ) Hentbol ( )
5. Beden Eğitimi dersini seviyor musunuz? Evet ( ) Hayır ( )
6. Beden eğitimi dersinde arkadaşlarınıza karşı sportmence davranıyor musunuz? Evet ( ) Hayır ( )

Ek-3 Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

ÖLÇEK MADDELER	Kesinlikle Katılmıyo	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	1	2	3	4	5
2.Beden eğitimi derslerinde kendimi zinde hissederim.	1	2	3	4	5
3. Beden eğitimi dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
4. Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	1	2	3	4	5
5. Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	1	2	3	4	5
6. Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs) öğrenmekten zevk alıyorum.	1	2	3	4	5
7. Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	1	2	3	4	5
8. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	1	2	3	4	5
9. Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	1	2	3	4	5
10. Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	1	2	3	4	5
11. Beden eğitimi ders ekinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	1	2	3	4	5
12. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	1	2	3	4	5
13. Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	1	2	3	4	5
14. Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
15. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	1	2	3	4	5
16. Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	1	2	3	4	5
17. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
18. Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	1	2	3	4	5
19.Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.	1	2	3	4	5
20. Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
21. Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
22. Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum	1	2	3	4	5
23. Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	1	2	3	4	5
24. Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.	1	2	3	4	5
25. Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.	1	2	3	4	5
26. Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.	1	2	3	4	5
27. Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	1	2	3	4	5
28. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	1	2	3	4	5
29. Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.	1	2	3	4	5
30. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.	1	2	3	4	5
31. Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	1	2	3	4	5

Ek-3 (devam)Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

32. Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	1	2	3	4	5
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	1	2	3	4	5
34. Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.	1	2	3	4	5
35. Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.	1	2	3	4	5

Ek-4 Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği

Beden eğitimi dersinde …
1- oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
2- oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
3- oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
4- heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
5- benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
6- oyunda, rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
7- yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
8- takım arkadaşım başarısız hareket yaptığında ona tepki gösteririm. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
9- eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
10- oyunda öndeysem, vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
11- oyun arasında rakibimle içeceğimi veya yiyeceğimi bölüşürüm. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
12- öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
13- rakip takımda bir oyuncu başarısız hareket yaptığında onunla dalga geçerim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
14- topu olmayan arkadaşımla topumu paylaşırım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
15- yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
16- bir rakibim incindiğinde, rakibimin yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )

Ek-4. (devam)Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği

17- sinirlenince kimse görmeden bana yakın olan rakibimin ayağına tekme atarım ya da saçını çekerim. 1- Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
18- yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
19- kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışırım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
20- kazanmak için gerekirse hile yaparım. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
21- rakibim güzel hareketler yaptığında onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )
22- rakibimin gözünü korkutmak için topa sert müdahale ederim. 1-Hiçbir Zaman ( ) 2-Nadiren ( ) 3- Ara Sıra ( ) 4-Çok Sık ( ) 5-Her Zaman ( )

Ek-5 Ölçek Kullanım İzinleri

8.07.2024 13:51 Posta - Eyüp Özer - Outlook

Re: ölçek kullanım izni

MEHMET GÜLLÜ
7.07.2024 Paz 20:55
Kime:Eyüp Özer
Merhaba Eyüp,

Geliştirmiş olduğumuz "ortaöğretim öğrencileri için Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğini" yüksek lisans tezimde kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar
Prof.Dr.Mehmet GÜLLÜ

Eyüp Özer

Sayın hocam, Yozgat Bozok Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Geliştirmiş olduğunuz ortaöğretim öğrencileri için Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğini yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. İzniniz olursa atıf göstererek kullanmak isterim.

Teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

Eyüp Özer

Yozgat Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Atletizm Antrenörü

8.07.2024 13:50 Posta - Eyüp Özer - Outlook

Ynt: ölçek kullanım izni

ozkan isik
5.07.2024 Cum 01:49
Kime:Eyüp Özer
Sayın Eyüp ÖZER,

Elbette geliştirmiş olduğumuz ölçeği kullanmanızdan memnuniyet duyarız. İyi çalışmalar

Saygılarımla,

Doç. Dr. Özkan IŞIK

Gönderen: Eyüp Özer
Gönderildi: 5 Temmuz 2024 Cuma 16:34
Kime:
Konu: ölçek kullanım izni

Sayın hocam, Yozgat Bozok Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Geliştirmiş olduğunuz Sportmenlik Davranışı Ölçeğini yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. İzniniz olursa atıf göstererek kullanmak isterim.

Teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

Eyüp Özer

Yozgat Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Atletizm Antrenörü